

దేశం ఏమయ్యిపోయింది?

అమెరికా

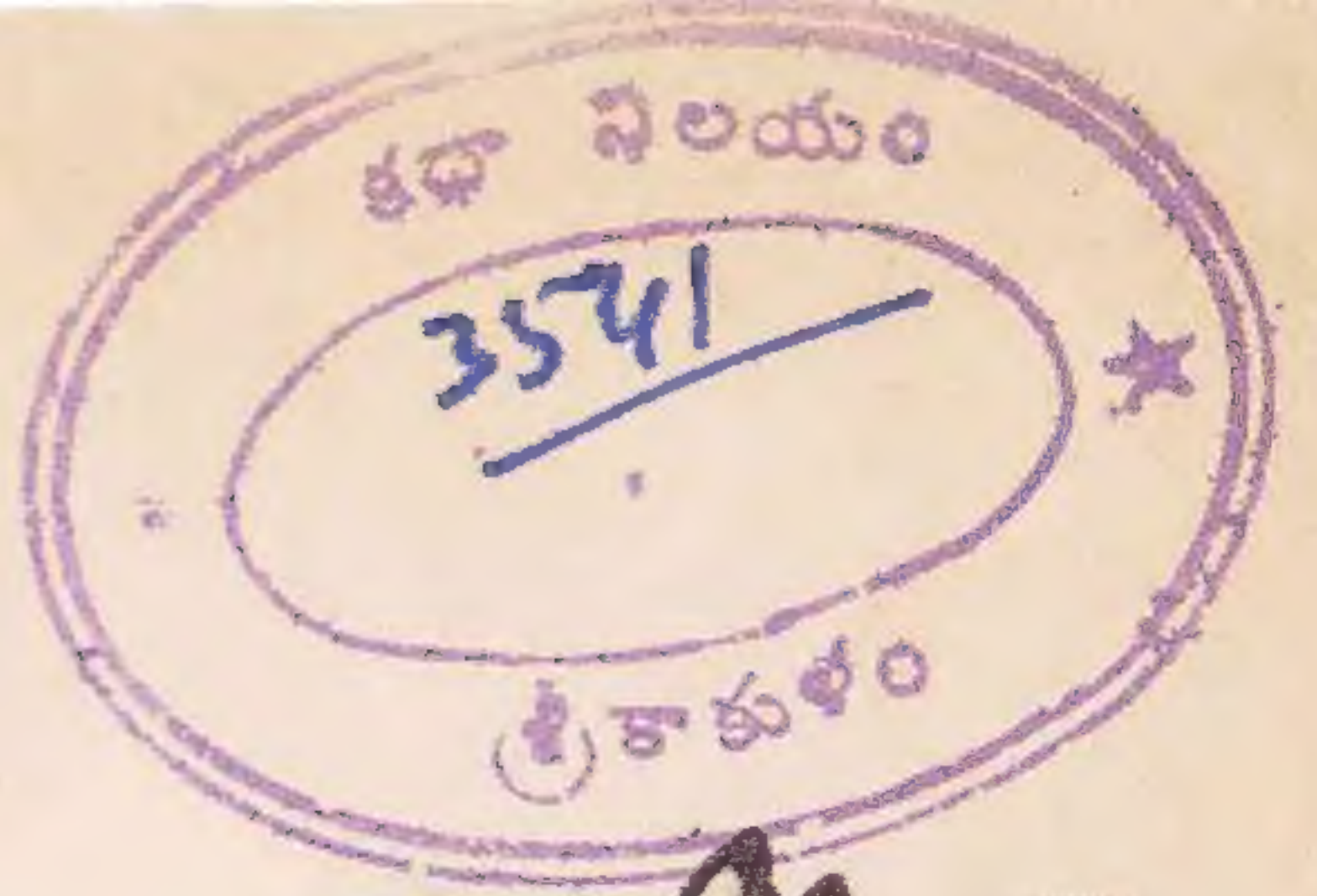
Talluri Nageswara Rao,

M. COM., LL. B.,

HOME LIBRARY.

S. No. 828

Cl.

గౌరవ
సభ్యులు

శోకం విమోచయ్యేత్తు?

నవనాశితి
ప్రచురణ

ద్వితీయ ముద్రణ
జనవరి - 1962

వెల : రు 1.50

ప్రతులకు :

నవభారత్
ముక్తహస్తా
విజయవాడ-2

ఇందు

స్వర్గ

దేశం ఏమయ్యెట్లు

కార్యశూరుడు

అకారాలు

పిరికివాడు

ధర్మవడ్డి

భయం

ఇలా జరిగేను!

బీదవాళ్ళంతా ఒకటి

గోడమీద మూడోవాడు

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय
ॐ नमो भगवते वासुदेवाय
ॐ नमो भगवते वासुदेवाय
ॐ नमो भगवते वासुदेवाय
ॐ नमो भगवते वासुदेवाय
ॐ नमो भगवते वासुदेवाय
ॐ नमो भगवते वासुदेवाय
ॐ नमो भगवते वासुदेवाय
ॐ नमो भगवते वासुदेवाय
ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

స్వర్గ

శ్రీకాకుళం

వీరయ్య కొడుకు కోటయ్య. వీళ్ళిద్దరికీ స్వర్గ రావటం ఊళ్లో అందరికీ ఆశ్చర్యంగానే వుంది. చాలా కాలం వరకూ తండ్రికొడుకులు చాలా అన్యోన్యంగా వుండేవారు. అన్యోన్యము అంటే, తండ్రి చెప్పినట్టు కొడుకు వినేవాడు. ఇప్పుడా పరిస్థితి మారింది — ఈ మధ్య వీరయ్య భార్య చనిపోవటం, అతడు మళ్ళీ పెళ్ళి చేసుకోవటం జరిగింది. అంతకు ముందే కోటయ్య పెళ్ళి అయింది. అప్పటినుంచీ తండ్రికొడుకుల మధ్య స్వర్గ పెరిగింది. ఉన్న పూరిగుడిసె చెరిసగం చేసుకొన్నారు. చొరక ఏబైరూపాయలూ పంచుకున్నారు. తన ఏబైరూపాయలూ పెట్టి వీరయ్య వెంటనే ఒక గేదెను కొన్నాడు. అతని భార్య పాలూ, పెరుగూ అమ్మటం మొదలు పెట్టింది. అది చూచి సహించలేక, కోటయ్యభార్య పోరిపోరి భర్తతో తమ కొక గేదెను కొని పించింది. అప్పటినుంచి మరీ స్వర్గ ఎక్కువైంది. మేత వెయ్యటం మొదలుకొని, పాలు అమ్ముకొనటంవరకూ రోజూ తగాదాలు జరుగుతూనే ఉన్నాయి.

ఆనాడు అయిదు గంటలకు లేచి గేదెకు మేత వెయ్యటానికి దొడ్లోకి వెళ్ళాడు కోటయ్య. తమ గేదెకంటే మామగారి గేదె ఎక్కువ పాలిస్తూ వుందనీ, తమ గేదెకు పోషణ సరిగ్గా జరగటంలేదనీ, భార్య పోరితే కోటయ్య అప్పటినుంచి గేదెకు తనే మేత వెయ్యటం, కుడితి పెట్టటం

చేస్తున్నాడు. గేదెకు జనపకట్ట వేద్దామని వామి దగ్గరకు వెళ్ళాడు. దాని ప్రక్కనే తన తండ్రి వామి వుంది. తండ్రి వామిని చూచేటప్పటికి అతనికొక దురాలోచన కలిగింది. తనతండ్రి మంచి జనపకట్టలు పోగుజేశాడు, తన గేదెకు ఆ జనపకట్ట వేస్తే—యీ ఆలోచన తట్టి తట్టటం తోనే అతి భయంకరంగా కనిపించింది కోటయ్యకి. నెమ్మదిగా అలవాటైనది. తన తండ్రి వామిదగ్గరకు వెళ్ళాడు. ఒక జనపకట్ట లాగాడు. రెండడుగులు వేశాడు. ఎదురుగా తండ్రి కనిపించాడు. ఎందుకనో ఆ జనపకట్టతో తండ్రిని బాదుదామనిపించింది. జనపకట్ట చేతో పట్టుకొని రోషంగా చూశాడు. వీరయ్య ఏమనుకున్నాడో! అక్కడనుంచి నెమ్మదిగా వెళ్ళిపోయాడు. గబగబా జనపకట్ట గేదెముందు దులిపి గుడిసెలోకి నచ్చి పడుకున్నాడు కోటయ్య.

తెల్లవారేటప్పటికి ఈ సంగతి ఎట్లా తెలిసిందో వీరయ్య భార్యకు తెలిసింది. వీరయ్య యింట్లోలేడు. వీరయ్య భార్య ఈ సంగతి తెలిసి తెలియటంతోనే దొడ్లోకి వెళ్ళి కోటయ్య వామిలోనుంచి నాలుగుకట్టలు లాగి తన గేదెకు వేసుకుంది. ఈ సంగతి కోటయ్య భార్యకు తెలిసి తగాదా పెట్టుకుంది.

“నీ చెయ్యి విరగా—”

“నీ మొగుడెందుకు చేశాడే?”

“నా మొగుడు చేశాడా?”

“మా జనపకట్ట లాగి—”

“రుజువు చెయ్యి?”

వీరయ్య భార్య ప్రక్క గుడిసెలో కాపురం వుంటున్న రత్తయ్యని పిలిచి రుజువుచేసింది. అంతా చెప్పి, “రత్తయ్య మామకూడా చూశాడు” అని చెప్పింది. అక్కడితో మరీ రేగింది కోటయ్య భార్య. మమ్మల్ని ఇంట్లో వుండకుండా చెయ్యడానికని ఈ పన్నాగం పన్నావన్నది. వాడకట్టువాళ్ళందరినీ కూడగట్టుకుంటున్నావన్నది. అంతా నీ పక్షం పలక్క, దిక్కులేని పక్షిని నా పక్షం ఎవ్వరు పలుకుతారన్నది. నా కేమి — అండా దండా అన్నది. అక్కడితో వీరయ్యభార్య వేసుకుంది. మళ్ళీ జట్టూజట్టూ వేసుకొన్నారు. వాడకట్టంతా పోగైంది. ఎవ్వరికి చెప్పేవి వారికి చెప్పి అప్పటికి సగ్గారు.

కోటయ్య భార్యకు కోసం ఆగలేదు. ఇంట్లోకివచ్చి మొగుడిమీదకు రేగింది. ‘దీనికంతకూ నీ మెత్తదనమే కారణం’ అని బిగ్గరగా ఏడ్చింది. దొంగతనాలు కట్టినారంకుతనాలు కట్టినా నీకు పట్టనట్టు కూర్చుంటావు. ఒక్క ఆడదాన్ని నా వల్ల ఏమవుతుంది? అని ఏడ్చింది. కాని కోటయ్య ‘కిం’ అనలేదు. ‘కమ్’ అనలేదు. తలనిండా ముసుగు పెట్టుకొని పడుకున్నాడు పడుకున్నట్టే వున్నాడు.

వీరయ్య ఎక్కడెక్కడ తిరిగాడో సాయంకాలం ఇంటికి వచ్చాడు. వచ్చీ రావటంతోనే సంగతంతా పసికట్టాడు. కోటయ్యభార్య అతనికి వినబడేటట్లు తిట్లు ప్రారంభించింది.

భించింది. ఆ తిట్లు విని వీరయ్య భార్య జయ్యిన లేచింది తోకతొక్కిన పాములే. ఇద్దరూ మళ్ళీ లడాయి వేసుకున్నారు. పాతపాతే అయినా మళ్ళీ వాడకట్టంతా చుట్టుముట్టింది. వీరయ్యకు కోపం వచ్చింది. “నొరుమూసుకు లోపలకు వెళ్ళు.” అని గదమాయించాడు భార్యని.

“దొంగతనం చేస్తుంటే !” అని అరచింది.

“ఎవరు దొంగతనం చేసింది ?”

“నీ కొడుకు”

“ఎవరు చెప్పారు ?”

“నువ్వు చెప్పకపోతే దాగుతుందనుకున్నావా ?”
అన్నది భార్య.

“ఎవరు చెప్పారు?”

“రత్తయ్య”

“వాడిమాట ఎందుకు నమ్మావ్ ?”

“ఒకరు చెప్పేదేమిటి ఇంతంత ఆకు వాళ్ళకాడ ఎక్కడిదీ ?” అని కోటయ్య గేదె ముందున్న జనపకాడ చూపించింది.

“వెళ్ళుతూ నేనే మన జనపకట్ట ఒకటి వేసి వెళ్ళాను. దీనికింత గోలేమిటి” అన్నాడు వీరయ్య.

“చూచారా, చూచారా ఎంత పన్నాగం పన్నిందో ... ఈ గుడిసెలో, మేముండటం ఇష్టంలేక ఇదొకటి వేయించింది—” అని అక్కడ పోగయిన వారందరికీ

సృష్ట

యథార్థాన్ని తెలియజెప్పింది కోటయ్యభార్య చెప్పి మొగుడుదగ్గరకు పరుగెత్తింది.

“చూశారా!” అన్నది. ముసుగు పెట్టుకొని పడుకున్న కోటయ్య మాటాడలేదు.

“మీనాన్న వొచ్చాడు, వున్నదివున్నట్టు చెప్పాడు” అన్నది.

“ఏం చెప్పాడు?” అంటూ మంచంమీదనుంచి ఉలికిపడి లేచాడు కోటయ్య.

“మన గేదెకు తన జనపకట్ట తనేవేసి వెళ్ళాడట” అన్నది భార్య.

ఈ మాట వినగానే కోటయ్య మళ్ళీ గబుక్కున ముసుగు పెట్టుకొని పడుకున్నాడు. భార్య చిలవలు, పలవలు చేసి చెబుతూనేవుంది. అత్తను తిడుతూనే వుంది. అతను మాత్రం వేసిన ముసుగు తియ్యలేదు.

దేశం ఏమయ్యేట్టు ?

“అన్నా వరదోయ్!” అన్నాడు వెంకట్రావు గబ
గబా పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చి.

సంగమ గాథ అప్పుడే జపాన్ మిత్రమండలిమీద
యుద్ధం ప్రకటించిందనీ, మిత్రమండలికి చాలా నష్టం
కలిగిందనీ విన్నాడు. వెంకటాచల సంగతే చెబుతున్నా
డనుకొని - “జపాన్ సంగతేనా?” అన్నాడు.

“జపాన్ సంగతి ఇప్పుడెవ్వరికీ కావలసి వచ్చిందోయ్? మన ఆచార్యుల సంగతి—”

“ఏం ఏమయింది ?”

“మన ఆచార్యుల్ని, మరి కొందర్ని పోలీసులు
అరెస్టు చేశారు.”

“ఎందుకు-సత్యాగ్రహమేనా?”

“సత్యాగ్రహంకాదు, పాదూకాదు,” అన్నాడు
వెంకట్రావు. “వాళ్ళంతా రోడ్డుకి అడంగా నిలబడి,
ట్రాఫిక్ ఆపి పోటాడుకుంటూవుంటే, పోలీసులు సర్దులేక
బలవంతంగా లాక్కుపోయి జైల్లో వేశారట”

గామూరావుకి ఆశ్చర్యం వేసింది. ఆచార్యులు
గొప్ప రాజకీయవేత్తా, గాంధీ శంఖాగ్రావం చెప్పటో
మహిమ కలిగింది. అది మహావక్తావత్తున్న వ్యాగధనుడూ.
ఎందుకంటే మహావక్తావత్తున్న వ్యాగధనుడూ.
వచ్చింది. అది మహావక్తావత్తున్న వ్యాగధనుడూ.
సమయం

లోనా ? పరదేశాన్నుంచి మనల్ని రక్షించవలసిన బాధ్యత రాజకీయవేత్తల భుజస్కంధాలమీద (మెదడుమీద అయితే బాగుండేది) ఉంది. దేశమంతా ఏకమై, పజలంతా ఒక్కటిగా లేచి, శక్తిని ఏకోన్ముఖం చేస్తేగాని మనకు దారిలేదు. లేకపోతే ఒకముళ్ళ తొడుక్కి బదులు మరోముళ్ళ తొడుగు తగులుకునే అవకాశం కనిపిస్తూ వుంది.

“దెబ్బలాటేం ఛార్జం ! మిగిలిన వాళ్ళెవ్వరు ?” అన్నాడు.

“ఏమో, నాకింకా పర్టిక్యులర్స్ తెలియవు” అని చెప్పి వెళ్ళిపోయాడు వెంకట్రావు.

రామారావుకి ఏమీ తోచలేదు. ఆలోచించాడు— పిచ్చిపిచ్చిగా వుంది—లేచి ఆటూ ఇటూ తిరిగాడు— జైలుకి వెళ్ళి సంగతి సందర్భాలు తెలుసుకోవాలని బయల్దేరాడు.

ఊరికి మైలుదూరంలో వుంది జైలు. అది ప్రభుత్వానికి జైలు—దొంగలకు ఫైదు — సత్యాగ్రహులకు శ్రీకృష్ణజన్మస్థానం. ఊరికి దూరంగా, జనసమ్మర్దం లేకుండా, నిశ్శబ్దంగా వుంటేగాని ఫైదీలకూ, శ్రీకృష్ణజన్మస్థానవాసులకూ, హృదయపరివర్తనం కలగదని ప్రభుత్వం ఉద్దేశం. కాని క్రియలోమాత్రం హృదయ పరివర్తనం కలుగటానికి ఒదులు మెదడు తిరగబడుతూ వుంటుంది.

రామారావు అధికార్లదగ్గర పర్మిషన్ తీసుకొని జైలు ప్రవేశించాడు. అనేక సిదులు దాటి, అనేక రకాల మనుషుల్ని దాటి, నెం. 24 సెల్ దగ్గరకు జేరాడు. ఆ సెల్లులో ఆచార్యలూ, ఒక కాంగ్రెస్ సోషలిస్టు, ఒక కిసాన్ సభ్యులూ, ఒక కమ్యూనిస్టు, ఒక రాయస్టు వున్నారు. ఆచార్యలు ఒకమూల కూర్చొని తకిలీ నొడుకు తున్నాడు. కాంగ్రెస్ సోషలిస్టు తల కాళ్ళసందున ఇరికించు కొని కూర్చొన్నాడు. కిసాన్ సభ్యు ట్ చువ్వల్లోనుంచి దిక్కులు చూస్తూ నుంచున్నాడు. కమ్యూనిస్టు ఆవేశంతో అటూ ఇటూ తిరుగుతున్నాడు. రాయస్టు ఎవరికీ సంబంధం లేకుండా ఒకమూల కూర్చొని ఘస్తకం చదువు కుంటున్నాడు.

అటూ ఇటూ తిరుగుతున్న కమ్యూనిస్టు గబగబా ఆచార్యుల మీదకు మీదకు వెళ్ళి - “తకిలీ వొడికి దేశం తాడు పుటిక్కి-న తెంపావ్! ఇకనన్నా మానుకుంటావా లేదా ?” అన్నాడు.

కాంగ్రెసుసోషలిస్టు కాళ్ళసందునుంచి తల పైకెత్తి విచారంగా చూశాడు.

కిసాన్ సభ్యు ట్, “ప్రజలు మెచ్చుకుంటారని బైటచేస్తే చేశావ్ ! జైల్లోకూడా ఎందుకయ్యా !” అన్నాడు.

రాయస్టు, “తాత్విక విప్లవం రావాలి. మాటలవల్ల ప్రయోజనం లేదు.” అన్నాడు.

ఆచార్యులవారుమాత్రం వీళ్ళమాటలు లెక్కచెయ్యకుండా తకిలీ వొడుకుతూనే వున్నాడు. రామారావు నమ్మిదిగా ఆచార్యుల దగ్గరకు వెళ్ళి, “ఆచార్యలూ?” అని పిలిచాడు.

ఆచార్యులు రామారావుగారు గొంతు విని ఉలిక్కి పడ్డారు. తకిలీ ఆపేశాడు. “ఏమిటిదంతా?” అని అడిగాడు రామారావు.

“అంతా నడమంతమోయ్! మనం ఇన్ని సంవత్సరాలనుంచీ దేశంకోసం ప్రాణాలనుకూడా లెక్కచెయ్యకుండా పోట్లాడుతున్నామా? ఇప్పుడు వీళ్లు—ఈ కుర్రకుంకిలు—నా కళ్ళముందు పుట్టిన వీళ్ళు—నన్ను తకిలీ మాని వెయ్యమంటారా? మానకపోతే నన్ను ఛేసిస్తుంటారా?” అన్నాడు.

ఈ మాటలు విని మిలిచినవాళ్ళంతా రంయిన ఆచార్యులు మిట్టమీద పడిపోయారు.

“మానకపోతే నువ్వు ఛేసిస్తువు” అన్నాడు కమ్యూనిస్టు.

“మానకపోతే నువ్వు ఛేసిస్తువు” అన్నాడు కాంగ్రెసుపోలీస్టు.

“నువ్వు పద్దే పల్లెరి వారువి. పెత్తనం మార్చేతుకుంటే ప్రతినిధులకు వోడలేసినకూ నువ్వు ఛేసిస్తువు” అన్నాడు కిసాన్ సభైట్.

“తకిలీ మానినా మానకపోయినా వర్గ సంబంధా

లనుబట్టి నువ్వు ఫేసిస్టువ్” అన్నాడు రాయిస్టు—“నీభగవద్గీతా, నీ వేదాలూ, నీ ఆధ్యాత్మిక నాగరికతా అంతా ఫేసిస్టుమయమ్ !”

“అవును,” అన్నాడు కాంగ్రెస్ సోషలిస్టు.

రామారావుకి అంతా అయోమయం అయింది—
“మీ రెవరండీ ?” అని అడిగాడు.

“నేను కాంగ్రెస్ సోషలిస్టుని” అన్నారు. అతను.

మిగిలిన నలుగురూ పక్కన నవ్వారు. ఆచార్యులు పెద్దమనిషితరహా కాదనుకొని నవ్వు ఆపుకోటానికి ప్రయత్నించాడు. కిసాన్ సభైట్ కోరచూపులుచూస్తూ నవ్వాడు. కమ్యూనిస్టు గంతులువేస్తూ నవ్వాడు. రాయిస్టు సంతోషం పట్టలేక ఒక కాగితం తిరగవేశాడు.

కాంగ్రెస్ సోషలిస్టుకి ఉక్రోశం వచ్చింది. బుంగమూతి పెట్టుకొని, “మీ రెప్పడూ ఇంతే ! నేనంటేచాలు, మీరంతా ఏకమవుతారు” అన్నాడు.

“ఏదోపిల్లలు పార్టీలో వుంటామంటే ఉండనిచ్చాం” అన్నాడు ఆచార్యులు రామారావుతో.

“సగం సాలినేతా సగం మాలినేతా ?” అన్నాడు కిసాన్ సభైట్.

“రిఫార్మిజం, రిఫార్మిజం” అని కేకలు వేశాడు కమ్యూనిస్టు.

కాంగ్రెస్సో! సోషలిజమో! కాంగ్రెస్ సోషలిజం ఏమిటి ? ఉన్న అవకతవక అంతా పేర్లోనే వుంది. ఈపేరు

దేశం ఏమయ్యేట్టు ?

పట్టణంలో ఎన్ని పొరపాట్లతో లెక్కవేసుకోండి చెబుతాను-

1. తంత్ర రీత్యా పొరపాటు.
2. రాజకీయ రీత్యా పొరపాటు.
3. సిద్ధాంతరీత్యా పొరపాటు.

“మేం మొదటినుంచీ ఈపార్టీ తీవ్రవాదుల్ని మోసం చేస్తుందని చెప్పాం. మీరు విన్నారా?” అన్నాడు రాయస్ట్రు.

“మేం చెప్పాం, మీరెప్పుడూ చెప్పలేదు” అన్నాడు కమ్యూనిస్టు.

“మీరు మమ్మల్ని ప్రోత్సహిస్తారని, మాతోకలిసి పనిచేసి ఇప్పుడిలా అంటున్నారా?” అని జాలిగా ప్రశ్నించాడు కాంగ్రెసుసోషలిస్టు.

“అధికారం స్వాధీనం చేసుకోవడానికి అలా నటించాము” అన్నాడు కమ్యూనిస్టు.

“నిజం చెప్పాలంటే మొదటినుంచీ మేం చెబుతున్నాం. ఈ దేశంలో కూలీ రాజ్యం కుదరదనీ, రైతు కూలీ రాజ్యం కానాలనీ మేం మొదటినుంచీ మొత్తుకుంటూ ఉంటే మీరు మా మాట విన్నారా?” అన్నాడు కిసాన్ సభాపతి.

“మీ గవర్నండ్లీ?” అని అడిగాడు రామారావు.

“మేం కిసాన్ సభవాళ్ళం.”

“పట్టణంలోనూ పోషలిజం వాళ్ళుండయ్యా అంటే వివరం” అన్నాడు కమ్యూనిస్టు.

“నిన్నటిదాకా మాలో పనిచేసి—” అని ఏదో అనబోయాడు కిసాన్ సబ్బైట్.

“అధికారంకోసం... అధికారంకోసం” అన్నాడు కమ్యూనిస్టు.

“నిజం మా పార్టీ ఒకటుంటే వీళ్ళకి మరొక పార్టీ ఎందుకు చెప్పండి కాంగ్రెస్ లో?” అన్నాడు కాంగ్రెస్ సోషలిస్టు.

రాయిస్టు అందుకున్నాడు—“కాంగ్రెసు ఉండగా కిసాన్ పార్టీ పెట్టడం ఎన్నితప్పులో చబుతాను లెక్కసు వేకోండి

1 పిస్ పేషణం.

2 పోటీసంస్థ అవటం.

3 స్వతంత్ర్య సంఘ సంఘోహం అవటం.

కాంగ్రెసు ఉండగా మళ్ళీ కిసాన్ ఎందుకూ? కాంగ్రెస్ ప్రజాస్వామిక విప్లవానికి సిద్ధంగా వుంది. రైతూ ప్రజాస్వామిక విప్లవమే చేస్తాడు.

“అయితే కాంగ్రెస్ విప్లవసంస్థ అని ఒప్పుకుంటారా?” అని ఆదుర్దాగా ఆశగా అడిగాడు ఆచార్యులు.

“ఆఁ, కాంగ్రెస్ విప్లవసంస్థే! కాని నాయకత్వం ప్రత్యాఘాతకం” అన్నాడు రాయిస్టు.

“మరి మీరు కాంగ్రెస్ లోనుంచి వెళ్ళిపోయారె” అన్నాడు ఆచార్యులు.

“తీవ్రవాదులు మా మాటలు వినలేదు. అందువల్ల పద్ధతి మార్చవలసి వచ్చింది.”

దేశం ఏ మయ్యేట్టు?

“పద్ధతా? పతకమా?” అన్నాడు కా. సో.

“వాళ్ళకు రెండూ ఒకటే” అన్నాడు కిసాన్.

“రోజుకొకపాటీ - గడియకొకపతకం” అని కేకలు వేశాడు కమ్యూనిస్టు.

“మీ రెవరండి!” అని అడిగాడు రామారావు.

“మేం కమ్యూనిస్టులం, మూడో అంతర్జాతీయ శాఖ వారం.”

“అదంతా రష్యా సాంప్రదాయం! బొత్తిగా విదేశీయం” అన్నాడు ఆచార్యులు.

“అవును, ఇక్కడ పరిస్థితులు తెలియవు. సిసలైన సోషలిజం మాది. దేశవాళీసరుకు” అన్నాడు కాంగ్రెస్ సోషలిస్టు.

ఇక్కడేపుట్టి, ఇక్కడే పెరిగి, ఇక్కడే పక్వానికొచ్చే సోషలిస్టులంమేం” అన్నాడు కిసాన్ సబ్బెట్. “వీళ్ళ కమ్యూనిజం కొత్త పెత్తందారీతనం.”

“వీళ్ళింకా బొడ్డుడొడవి కమ్యూనిస్టులు. వీళ్ళని మేం ఇండియన్ కమ్యూనిస్టు ల అంటాం. వీళ్ళు తెలుసుకోలేని ఫేసిస్టులు” అన్నాడు రాయస్టు.

“మీ రెవరండి!” అని అడిగాడు రామారావు.

“మేం రాయస్టులం.”

“రెనగేడ్స్” అని మొదలు పెట్టాడు. కమ్యూనిస్టు కోషంతో ఆవేగంతో అతనికళ్ళు ఎరబడినై - “వీళ్ళనాయకుణ్ణి మేం అంతర్జాతీయ పార్టీ నుంచి వెళ్ళగొట్టాం వీళ్ళ

నాయకుడు చెనాలో ఏమిటో చేశాడు. వీళ్ళనాయకుడికి ఇంగ్లీషు గ్రామరు రాదు.”

“రెటో! రెటో!! మాపార్టీలో జేరతామని మాకు ప్రణాళిక వ్రాసి ఇచ్చి జేరకుండా మమ్మల్ని మోసంచేసి తర్వాత మామీదే దుమ్మెత్తిపోశాడు” అన్నాడు కాంగ్రెస్ సోషలిస్టు.

“నిజం, నిజం, మమ్మల్ని అలాగే చేశాడు. కాంగ్రెస్లో మరో పార్టీ వుండకూడదని చెప్పి చెప్పి తానే మరో పార్టీ పెట్టాడు” అన్నాడు కిసాన్.

“అంతా కాంగ్రెస్లో చేరి కాంగ్రెస్ ని బలపరచమని చెప్పి చెప్పి తాను బయటకొచ్చి మరో పార్టీ పెట్టాడు” అన్నాడు కమ్యూనిస్టు.

“ద్రోహి! ద్రోహి! ద్రోహి” అని కేకలు.

“మీరంతే! పరిస్థితుల్నిబట్టి పద్ధతులను మార్చు కొనటం మీకు చేతగాదు. యుద్ధం వచ్చింది. ఫేసిజం వస్తూవుంది. మనం మారాలి...”

“ఏం ఫేసిజం వస్తే?” అన్నాడు ఆచార్యులు.

“ఫేసిజం ఇంపీరియలిజంకంటే ఘోరమైంది”

అన్నాడు రాయస్టు.

“అనేది ఒప్పుకుంటాను” అన్నాడు కమ్యూనిస్టు.

“నిజమే!” అన్నాడు కాంగ్రెస్ సోషలిస్టు.

“మీం ఫేసిస్టు వ్యతిరేకతీర్మానంచేశాం” అన్నాడు

సభైట్.

“ఆచార్యులవారు ఇంగ్లండు గెలవవలసిందే. కాని మేం సహాయం చెయ్యం అంటాడు. గెలవవలసిన దానికి సహాయం చెయ్యకపోవటం బుద్ధి జాడ్యం—” అన్నాడు రానిస్టు.

“అది తప్పే!” అన్నాడు కమ్యూనిస్టు.

“ఈ కమ్యూనిస్టులు ఇంగ్లండు రష్యాకి సహాయం చెయ్యాలిగాని మేం ఇంగ్లండుకు సహాయం చెయ్యం అంటారు.”

“అది తప్పే” అన్నాడు ఆచార్యులు.

“కానే కాదు” అన్నాడు కమ్యూనిస్టు.

“కాకపోవచ్చు” అన్నాడు కా. సో.

“కాదు” అన్నాడు కిసాన్ సభైట్.

“ఈయన ఊరికే ఇంగ్లండుకి సహాయం చెయ్య మంటాడండీ జవహరలాల్ మీవాడేగదా” అని మొదలు పెట్టాడు ఆచార్యులు.

“కాదు”

“కాదు”

“కాదు”

కాంగ్రెస్ సోషలిస్టు అచమానిస్టు వూరుకున్నాడు.

“పోనీ ఆయన ఎంత బాగా చెప్పాడో చూడండి—”

“చూడం”

“చూడం”

“చూడం”

“ఓ బ్రిటిష్ ఇంపీరియలిజమా! నువ్వు వెళ్ళిపో అన్నాడు జవహరలాల్” అని చెప్పాడు ఆచార్యులు.

రాయిస్టు, కిసాన్ సభైటూ, కమ్యూనిస్టు బిగ్గరగా నవ్వుతారు.

“ఇంపీరియలిజం పొమ్మంటే పోతుందా?” అన్నాడు కమ్యూనిస్టు.

“మనల్ని అడిగివచ్చిందా మనం పొమ్మంటే పోతానికి?” అన్నాడు కిసాన్ సభైట్.

“పోకపోతే ఏం చెయ్యాలో చెప్పాలి” అన్నాడు రాయిస్టు.

“నువ్వు చెబుతావా?” అని అడిగాడు ఆచార్యులు.

“ఓ!” అన్నాడు రాయిస్టు.

“అక్కర్లేదు. నువ్వు ఇంపీరియలిస్టు ఏజంటువి?” అన్నాడు కమ్యూనిస్టు.

“అవును చెప్పక్కర్లేదు” అన్నాడు కిసాన్ సభైట్.

“అయ్యా! రాయిస్టులమాటలు నమ్మకండి. వాళ్ళు స్వామిద్రోహులు” అన్నాడు ఆచార్యులు.

“అవును ద్రోహులు” అన్నాడు కాంగ్రెస్ సోషలిస్టు.

“ఎన్ని పార్టీలు మారేరో కనుక్కోండి” అన్నాడు కమ్యూనిస్టు.

“ఆ విషయంలో మీరు వరీ గొప్పవారండీ.” అని కమ్యూనిస్టుని చూసి ఆచార్యులు.

“ఒరి ఫేసిస్టూ... మేం అధికారం స్వాధీనం చేసుకో
డానికి అలాంటిపనులు చేస్తాం” అన్నాడు కమ్యూనిస్టు.

“మీ యిద్దరూ ఫేసిస్టులే” అన్నాడు కిసాన్.

“మీ ముగ్గురూ ఫేసిస్టులే” అన్నాడు రాయస్టు.

“ఇక ఫేసిస్టు కాంది ఎవరు?” అని అడిగాడు
రామారావు.

“నేను”

“నేను”

“నేను”

“నేను”

“నేను”

“ఇక ఫేసిస్టు ఎవరు?” అని ప్రశ్నించాడు రామా
రావు.

“వాళ్ళు నలుగురు”

“వాళ్ళు నలుగురు”

“వాళ్ళు నలుగురు”

“వాళ్ళు నలుగురు”

“వాళ్ళు నలుగురు”

ఈ కేకలతో జైలంతా దద్దరిలిపోయింది. అలారం
బాల్ గణగణా మోగింది. వార్డన్ పరుగెత్తుకుంటూ
వచ్చాడు. సెల్ లో వాళ్ళంతా కేకలు పెట్టుకుంటూ
“వాళ్ళు ఫేసిస్టువి” అంటే “నువ్వు ఫేసిస్టువి” అని చేతులు
చేతులు గొలుపుకున్నారు.

రామారావు బిక్కయెహంవేసి, ఆ దృశ్యాన్ని చూడలేక ఆ మోత భరించలేక, కళ్ళు మూసుకొని, చెవులు మూసుకున్నాడు.

రామారావు కంతా అయోమయంగావుంది. దేశంలోని రాజకీయ పార్టీలు యీ విధంగా వుంటే దేశం యేమయ్యేటట్టో అతనికి బోధపడలేదు. బయటకు వచ్చి విచారంగా జైలు వరండాలో నడుస్తుంటే ఒక వ్యక్తి యిలా అడిగాడు—

“ఎక్కడనుంచి వస్తున్నారు?”

“నెం 24”

“వాళ్ళేమన్నా కలిసేటట్టున్నారా?”

“లేదు!”

“బలే! హిందూదేశం హిందువులది. నీళ్ళంతా మహమ్మదీయులకు దేశాన్ని అమ్మాలని చూస్తున్నారు.”

“తమ రెవరు?”

“హిందూమహాసభ వాళ్ళం.”

రామారావు మాట్లాడలేదు. అతడు “అఖిండ హిందూ స్టాన్” “అఖిండ హిందూస్టాన్” అని కేకలు వేస్తూ పోయాడు? రామారావు రెండడుగులు వేసేసరికి మరొక వ్యక్తి వచ్చాడు.

“షిదో తమరు హిందూమహాసభ వారితో మాట్లాడుతున్నారే” అన్నాడు.

“అవును,”

“ఏమంటున్నారు?”

“నెం 24 సంగతి అడిగాడు.”

“నాకు తెలుసు. మొదటనుంచీ మేం అనుమానిస్తున్నాం. వాళ్ళంతా సమయం వచ్చేసరికి ఒక్కటే అవుతారు. వాళ్ళంతా హిందువులే! హిందూరాజ్యం సాపించడానికి ప్రయత్నిస్తున్నారు!!”

“తమ రెవరు?”

“ముస్లింలీగ్”

“ఓహో!”

“పాకీస్తాన్! పాకీస్తాన్! పాకీస్తాన్!” అని కేకలు వేసుకుంటూ అతను వెళ్ళిపోయాడు.

రామారావు వుక్కిరి బిక్కిరి అయ్యాడు. పిచ్చి ఆసుపత్రిలో అడుగు పెట్టా ననుకున్నాడు. జైలు గేటు దాటి బైట అడుగు పెట్టేటప్పటికి, “బర్మామీద బాంబులు” “జపాను విజయాలు” “బర్మామీద బాంబులు” “జపాను విజయాలు” అని పేషెంట్లు అమ్ముకునే పిల్లల కేకలు వినిపించినై. ఇక రామారావుకి ఒక్క అడుక్కూడా ముందుకు పడలేదు.

మరొక వ్యక్తి నెమ్మదిగా అతన్ని సమీపించాడు. బిళ్ళగోచీ పెట్టాడు. లాల్చీ తొడిగాడు. జరీఅంచు గండువావేశాడు. నెమ్మదిగా రామారావు దగ్గరకు వచ్చి “ఏమండీ?” అన్నాడు.

రామారావు వులిక్కి పడ్డాడు.

“మన సంగతి ఏమన్నా తేలిందా, అండీ?” అని అడిగాడు నూతన వ్యక్తి.

“ఏం సంగతి?”

“ఆంధ్రరాష్ట్రం?”

రామారావు తల గిరున తిరిగింది. ఆ వ్యక్తిని చూడ లేకపోయాడు. సహించ లేకపోయాడు. ముందుకి చూశాడు. అంధకారం. ఇదివరకు సాధారణంగా అతనికి మూడు ప్రశ్నలు తడుతుండేవి. ఇప్పుడు ఒక్కటే ప్రశ్న— మూడుసార్లు తట్టింది.

1. దేశం ఏమయ్యేట్టు?
2. దేశం ఏమయ్యేట్టు??
3. దేశం ఏమయ్యేట్టు???

—

జపాన్ బర్మాని ఆక్రమించుకోక ముందూ
కమ్యూనిస్టుపార్టీ ఇది ప్రజాయుద్ధ మనే
విషయం గ్రహించక ముందూ వ్రాసిన కథ ఇది.

—

కా ర్య శూ రు డు

శిశిరకుమారబాబు రైలు దిగాడు. అది అట్టే
ప్రయాణీకులు ఎక్కువమంది
కూలీలు అసలే లేరు. ఒక పోర్టరు
ఆకుపచ్చజెండా కలిపి చుట్టి చంకలో
అటూ ఇటూ తిరుగుతున్నాడు. ఆ రైలు
తన జండాల ప్రభావంవల్లే నడుస్తుందని
అతని అహంకారం.

అతన్ని పిలిచి శిశిరకుమారబాబు అడిగాడు—

“వెంకయ్యగా రిలైక్కడ?”

“ఏ వెంకయ్య? ఇక్కడ వెంకయ్యలు కొల్లల
కొల్లలున్నారు!” అన్నాడు పోర్టరు.

శిశిరకుమారబాబుకి వెంకయ్య యింటిపేరు తెలి
యదు. తిలకం భర్త అని మాత్రమే తెలుసు. ఒక
ఫ్యాక్టరీలో మేనేజరనీ; కూలీలతో కలిసి సమ్మె చెయ్యటం
వల్ల ఈమధ్యే ఉద్యోగం ఊడిందనీ తెలుసు. ఆ సంగతే
పోర్టరుకి చెప్పాడు.

“కామ్రేడ్ వెంకయ్యా! తెలియకేం?” అన్నాడు
పోర్టరు.

“ఎక్కడ!”

పోర్టరు పొలాల్లోనుంచి వెళ్ళే కాలిబాటను చూపిం
చాడు. దారి తిరిగినన్ని మెలికలూ చేత్తో చూపిస్తూ

చెప్పాడు. “ఇట్లా వెళ్ళి ఎడంపక్కకి తిరిగి, ముక్కుకు సూటిగా ఇరవై గజాలు నడిస్తే వారిల్లాస్తుంది.”

నాన లేకపోవటంవల్ల చేలన్నీ నెరలిచ్చి వున్నాయి. గట్లలో పెద్ద పెద్ద కలుగులున్నాయి. పక్కనున్న ఫ్యాక్టరీ శిథిలమయిన పురాతన కట్టడంలాగు పడివుంది. సంస్కృత భాషను తలచుకున్నపుడు కలిగే విషాదంకంటే ఎక్కువ విషాదాన్ని కలిగిస్తూవుంది. ఒక్క ఫ్యాక్టరీగొట్టంమాత్రం ఆ విషాద దృశ్యాన్ని ఛేదించుకొని నిలబడి భవిష్యత్తులోకి చూస్తూ వుంది.

శిశిరకుమారబాబు కాలిబాటనే పడిపోయి పోర్టరు చూపించిన ఇంటిదగ్గరకు జేరుకున్నాడు. అది పూరిల్లు. పొరపాటు పడ్డానేమోనని భవంతికోసం అటూ ఇటూ చూశాడు. కాని దగ్గరవున్నవన్నీ పూరిళ్ళే !

ఆ ఇంటిపక్కనే చెట్టుకింద కూర్చుని చదువుకుంటున్న వ్యక్తి ఆతన్ని చూశాడు. ఆ వ్యక్తి కొంచెం ముతకమనిషి. వాడిచూపులు కలిగిన మనిషి. బాహ్య ప్రపంచంసంగతి తప్ప తన జేబుకి చిరుగున్నసంగతే తెలుసుకోలేని మనిషి. భోజనంలోకి బంగాళా దుంపకూర బాగుంటుందో, కాకరకాయపులుసు బాగుంటుందో ఇంకా తేల్చుకోని మనిషి !!

“ఏంకావాలి ?” అని అడిగాడు.

“వెంకయ్యగారిల్లి దేనా ?”

“అదే.”

“ఆయనభార్య ఇంట్లోవుందా ?”

“ఎవ్వరూ ?”

“ఆయన భార్య.”

“భార్యలు ఇంట్లోవుండక ఏంచేస్తారు ! ఇంట్లోనే ఉంటారు. ఎప్పుడూ ఇంట్లోనే వుంటారు ” అని చెప్పి ఆ వ్యక్తి మళ్ళీ పుస్తకం చదువుకోవటం మొదలుపెట్టాడు.

శిశిరకుమారబాబుకి కష్టం వేసింది. “నేను పూర్ణోవాళ్ళ భార్యలసంగతి అడగటంలేదు. వెంకయ్య భార్య సంగతి అడుగుతున్నాను” అన్నాడు.

“వెంకయ్య భార్యమాత్రం పూర్ణోవాళ్ళ భార్య కాదా ?” అని మొహాన విసిరికొట్టినట్టు జవాబు చెప్పాడతడు. ఈసారి తలకూడా వైకెత్తకుండా జవాబు చెప్పాడు.

శిశిరకుమారబాబుగారికి కోపం వచ్చింది. బొత్తిగా సంస్కారంలేని మనిషి ! సోషలిజం ప్రచారంలోకి రాకముందు పల్లెటూళ్ళు ఎంత మర్యాదగా వుండేవి ! ఈసారి తాను రాసే పుస్తకంలో ఇటువంటి విచిత్రవ్యక్తి నొకణ్ణి సృష్టించి, ఇప్పటి యువకుల్ని దెబ్బలియ్యాలి !

ఇక ఆ వ్యక్తితో లాభంలేదని తానే నెమ్మదిగా వెళ్ళి ఆ ఇంటితలుపు తట్టాడు. లోపల అడుగుల చప్పుడు వినిపించింది. ఒకక్షణం ఆమె అనుకున్నాడు. ఒక క్షణం భయపడుకున్నాడు. ఆ పదార్థాన్ని ఆమెదే అనుకున్నాడు. మళ్ళీ కాదనుకున్నాడు.

ఆమే !!!

కాని ఎంతమారిపోయింది ! గురుపట్టటానికే వీలే కుండా వుంది ! అతడు ఆశ్చర్యంతో అలాగే నిలబడి పోయాడు. అతన్ని చూచి ఆమెకూడాఅంతే — అలాగే నిలబడిపోయింది. అతని మొహాన్నుంచి చూపులు తిప్పుకో లేకపోయింది. అతని మొహంమీద చూపులు ఆనటం లేదు. ఆమెకు అతని మొహం అలికినట్లు కనిపించింది. కాని అతనే అని తెలుసు. కాని బాధో ఆనందమో, ఆ వికారం ఏమిటో తెలియటంలేదు. హృదయం మాత్రం చెడిపోయిన గ్రామఫోను రికార్డులా డుర్లుమని మోత పెట్టింది. కదలకుండా, మెదలకుండా, రెప్ప వెయ్యకుండా చూస్తూ అలాగే నిలబడిపోయింది.

శిశిరకుమారబాబుకి ఏమీ తోచక అటుతిరిగి ఇటు తిరిగి, గొంతుసవరించుకొని “ఇప్పుడే వచ్చాను” అన్నాడు.

“రండి” — కాని గడపలోంచి కదలేదు. కదలటం మరచిపోయింది.

“నిన్ను చూచిపోదామని వచ్చాను,” అన్నాడు. ఆమాట ఆమెకు వినిపించింది. ఒక్కక్షణం ఆమె పాలిపోయిన మొహం జీవకళతో ప్రకాశించింది. ఒక్కక్షణం ఆనందంతో చూపులు మెరసినై. ఒక్కక్షణం పెదిమలమీదికి చిరునవ్వు వచ్చినట్లే వచ్చింది!

“రండి”

ఇద్దరూ తోపలికి వెళ్ళారు.

ఆ యింటి కంతకీ అదొక్కటే గది. ఆ గదిలో నామాన్లు అలంకారాలూ ఎక్కువగా లేకపోయినా, పరిశుభ్రంగా వుంది అలమరలో పుస్తకాలున్నాయి. కుర్చీకి ఎదురుగా బల్లమీద గ్లోబ్ వుంది. గోడకు భూగోళపటం తగిలించివుంది. పక్కనే ఒక ఫోటోవుంది—అదెవ్వరిదో శిశిరకుమారబాబుకి తెలియలేదు. అతని ముఖై సంతోషం చూపినట్లుగా జీవితంలో ఆఫోటో ఎక్కడా తగలేదు. మాడివేసుకోవటం చేతగాని నెక్ టై, ముడతలుపడ్డబూర్నిస్ కోటూ, బూచినాని బుల్లిగడ్డం, హృదయాల్లోకి దూసుకుపోయే చురుకుచూపులూ—ఆ ఫోటో ఎవ్వరిదో శిశిరకుమారబాబుకి తెలియలేదు. అసలా ఫోటో వెంకయ్య ఎంచుకు తగిలించాడో బోధపడలేదు. అతడివిధంగా గదిని పరిశీలిస్తుంటే తిలకం అతన్ని క్రిగంట చూస్తూ నిలబడింది. అతడు చూపటం ఆమెకు సంతోషం కలిగించినా, తా నిటువంటికోసంలో పురిష్కారమనే సంగతి అతనికి తెలిసినందుకు విచారపడ్డది.

“అంతా బాగున్నారా?” అని అడిగింది.

“అంతా ఎవ్వరు? నే బాగానే వున్నాను,” అన్నాడు. అతనికి తలదండం చూచి చిన్నతనంలోనే పోయాడు. నవనవ వున్నాడని లేదు. ఆ సంగతి ఆమెకు తెలుసు. “నువ్వో” అని అడిగాడు.

ఆ మాటల్లో స్పష్టమైనది. అతడు చూస్తూండే మాటల భావాలలో అతని నెమరకి వచ్చింది. పుస్తకాలు సర్దుతూ నుంచున్నాడు. పుస్తకాలనుకోసం పుస్తకాలకింద పుస్తకాల పేరుప

తీసేటప్పకి ఆరలోని పు సకాలన్నీ కిందపడి మోతచేసినయి.
దడదడకొటుకునే హృదయంతో ఆమె అలాగే నిలబడింది.

మళ్ళీ బా బే అడిగాడు: “మీవా రెక్కడో మేనేజ
రని విన్నాను.”

“అవును”

“బాగున్నారా?”

“రిజై నిచ్చారు”

“ఎందుకు?”

“ఏమో!”

“ఇప్పుడేం చేస్తున్నారు?”

“సమ్మెలు చేస్తున్నారు—” ఇక అక్కడ వుండలేక
పోయింది తడబడుతూ గబగబా లోపలికి వెళ్ళిపోయింది.

ఏదేలా వున్నా వెంకయ్య వుద్యోగానికి రిజై నివ్వటం
ఆమెకు ఇష్టంలేదని శిశిరకుమార బాబు గ్రహించాడు. గ్లోబ్
గిర్రునసంతోషంతోతిప్పాడు. దేశాలువస్తున్నై—పోతున్నై.
మళ్ళీ ఆదేశాలే వస్తున్నై—మళ్ళీ ఆదేశాలే పోతున్నై.
కాలచక్రంకంటే అనేక రెట్లు వేగంగా తిరుగుతూవుంది
గ్లోబ్. అతడు దాన్ని తదేక ధ్యానంతో చూశాడు. అయి
దాడు సంవత్సరాల కిందట జరిగిన తమ కథను జాపకం
చేసుకోటానికి యత్నించాడు:

అప్పు డేతడు కాలేజీలో బి. ఏ. చదువుతుండేవాడు.
తిలకం ఇంటర్మీడియట్ చదువుతుండేడు. అతడు కాలేజీ
మేగజిస్ట్రో పద్యాలు వ్రాశాడు. మర్నాడు తిలకం కనిపించి

అతడు పాదాలు పొగిడింది. అప్పట్నుంచీ ఇద్దరికీ స్నేహం
 కలుగడం. అతడు తాను వాసిన పద్యాలు చదివి వినిపిస్తే
 అది విని సంతోషించేది. కాలేజీ విడిచిపెట్టింక వ్యాత
 క్షయంగా రోజూ షికారు వెళ్ళేవారు. సముద్రంవొడ్డున
 కూర్చుని అలల్ని తిలకించేవారు. సూర్యాస్తమయాన్ని
 తిలకించేవారు. తన్మయత్వం చెందేవారు. ఆ వాతావర
 ణంలో అతడు వ్రాసిన ప్రేమగీతాలు అర్థనిమిలితనేత్రా
 లలో పాడేవాడు. ఆమె తన ఆనందాన్నంతా నిట్టూ
 ర్పుల్లో విడిచేది! కాని రోజులు ఒకేరకంగా గడవ్వు. ఒక
 రోజు ఇద్దరికీ తగాదా వచ్చింది-చాలా స్వల్పవిషయం.
 తిలకం పన్నెడు పువ్వుని చూచి, “ఆ మొండిచెట్టుకి అంత
 సువాసనగల పువ్వులూపుట్టిందో!” అన్నది. శిశిరకుమార
 బాబు “చిద్విలాసం! వికారంగావుండే నీ తండ్రికి నువ్వెలా
 పుట్టావు?” అన్నాడు. అతడు నవ్వులాటకే అన్నాడు. కాని
 ఆమెకు కోపం వచ్చింది. అప్పటినుంచీ అతన్ని కలుసుకో
 వటం మానేసింది. కొన్నాళ్ళకు ఒక స్వాక్షరీ మేనేజర్ని
 వివాహం చేసుకుందని తెలిసింది. తనమీద కసిరీర్చుకో
 టానికే ఈషని చేసిం దనుకున్నాడు శిశిరకుమారబాబు.
 తరువాత మరికొన్ని సంగతులు తెలిసినయి. తిలకం భర్త
 సోషలిష్టనీ, అతన్తో తిలకం సరిగ్గా కాపురం చెయ్యటం
 లేదనీ

ఈవిధంగా ఆలోచించుకుంటూ, తిలకం కాఫీ తెచ్చి
 బిల్లునిగాద పెట్టేవరకూ అతడు గమనించలేదు.

“పుచ్చుకోండి”

“అఁ”

“పుచ్చుకోండి”

“నాకోసం ఎందు కింత శ్రమ?”

“ఇది మా కాఫీటైమే!”

శిశిరకుమారబాబుకి ఆశాభంగమైంది. “మీకోసం కాకపోతే ఇంకెవరికోసం శ్రమపడతాను,” అంటుం దను కున్నాడు. నెమ్మదిగా ఆమెను చూస్తూ కాఫీ ఒక్క గుటక వేశాడు.

“బాగుంది. నీచేతి కాఫీయేనా?”

“కాదు.”

ఆమె మనస్సులోమనసులేక కాదని జవాబుచెప్పింది. లేకపోతే కాఫీకూడా తానే చేస్తున్నాననే సంగతి అతనికి తెలియనివ్వటం ఇష్టంలేకో, లేకపోతే ఇంకెందుకో! ఆలో చించకుండా జవాబుచెప్పింది. కాని అతనికిమాత్రం ఆ జవాబు హాయిని కూర్చింది. చమత్కరిస్తున్న దనుకొని సంతోషంతో బిగ్గరగా నవ్వాడు. ఆమె తబ్బిబ్బుపడి అతన్ని వెకిలిగాచూచింది.

ఇంతలో బయటనుంచి అడుగుల చప్పుడు వినిపిం చింది. ఆమె మాట్లాడకుండా, చితిలోకి నడిచే సతిలాగా నడిచి తలుపుదగ్గరకు వెళ్ళింది. బయట పుస్తకం చదువు తున్న వ్యక్తి మరద్దరితో ప్రవేశించాడు. శిశికుమారబాబు నవ్వుపెట్టి ముగ్గురూ వాకిట్లో ఆగారు. చెట్టుకిందనుంచి

కా ర్య శూ రు డు

వొచ్చిన వ్యక్తి చిటచిటలాడుతూ నిలబడ్డాడు. మిగిలిన ఇద్దరూ ఫీరుల్లాగు నిలబడ్డారు.

తిలకం తొందరగా పరిచయం చెయ్యటానికి ప్రతిపాదించింది. “వీరు శిశిరకుమారబాబు—”

అంతే! ఆ పేరు వింటేనే కంటికి వెంకయ్య ముఖ కళవళికలు మారిపోయినై. అంతకంటే చెప్పటానికి అవకాశం ఇవ్వలేదు. చిరునవ్వుతో శిశిరకుమారబాబు దగ్గరకు వచ్చి, “మీరా? ఎవ్వరో అనుకున్నాను. ఊమించండి. మీ పరిచయం చేసుకోవాలని చాలా రోజుల్నించి ప్రయత్నిస్తున్నాను. నా భార్య మిమ్మల్ని గురించి చాలా చెప్పింది. మీరు రాసిన పుస్తకాలన్నీ మా ఇంట్లో వున్నాయి. మీ ఆఖరి విరహ వేదన కూడా ఉంది. నా భార్యకు మీ పుస్తకాలంటే చాలా మక్కువ. భోజనం కూడా మానేసి, నన్ను కూడా వదిలేసి చదువుకూ వుంటుంది.” అని కనస్పష్ట చేశాడు.

శిశిరకుమారబాబు కిలనరపడ్డాడు. వెంకయ్య తన్నింట హృదయపూర్వకంగా ఆహ్వానిస్తాడని అతడనుకోలేదు. తన్ను చూడగానే చొక్కా చేతులు పెకిమడచి ‘వర్గ కలహం’ ‘విప్లవ చైతన్యం’ ‘రుధిరం’ ‘రక్తం’ అంటాడనుకున్నాడు.

తిలకం సమాధిలాగు నిలబడి చూస్తుంది.

వెంకయ్య తన స్నేహితుల్ని పరిచయం చేశారు.

అందులో వొకరు సర్దార్ సుబ్బావధాన్లు. వారు ఉపన్యాసకులు. ఎండిపోయిన కార్మికుల రక్తనాళాల్లో

నూతనరక్తాన్ని ప్రవహింపజేయగల్గినవత్త. రెండోవారు కా మేడ్ అచ్చయ్యగాను సమ్మెకమిటీ సెక్రటరీ. సమ్మెలు నిర్వహించటంలో అందెవేసిన చెయ్యి. శిశిరకుమారబాబు సర్దార్ గుబ్బావధాన్లుకి పేన్ హాండ్సివ్వబోతే అతను నమ స్కారం పెట్టాడు. కామేడ్ అచ్చయ్యకు నమస్కారం పెడితే అతడు సిగ్గుపడి వెకిలినవ్వునవ్వి తలవంచుకున్నాడు.

అంతా మళ్ళీ కాఫీకి కూర్చున్నారు. మిగిలిన ముగ్గురూ కాఫీతాగుతూ సమ్మెచుగూర్చి చర్చించుకుంటూ వుంటే శిశిరకుమారబాబు ముళ్ళమీన కూర్చున్నట్లు కూర్చున్నాడు.

“ఇక ఒకరోజుకూడా సమ్మెసాగదు. కూలివాళ్ళు తిండిలేక చస్తున్నారు” అన్నాడు కామేడ్ అచ్చయ్య.

“ఉపన్యాసాలిద్దాం. మీటింగు పెట్టించు” అన్నాడు సర్దార్ కామేడ్ !

“తిండికిలేదంటే ఉపన్యాసాలిస్తానంటావ్! ఇంకా నయం, భావకవిత్వం రాస్తానన్నా?” అన్నాడు కామేడ్ అచ్చయ్య.

“ఏం చేద్దామంటావ్ ?”

“ఏం చెయ్యాలో తెలియటంలేదు. ఏ గోకటి చెయ్యాలి.”

“దేశంలోని మిగిలిన కార్మికసంఘాలను సహాయం చెయ్యమని కోరదాం. ఏకగర్భ సహాయం లభిస్తే మరొక వారంగోజులు గడపొచ్చు” అన్నాడు నెండయ్య.

కా ర్య శూ రు డు

“ఇలా ఎన్నాళ్ళు?” అన్నాడు కామ్రేడ్.

“వారం రోజులు గడిస్తే చాలు. అప్పటికి యజమాన్లు లొంగిపోతారు,” అన్నాడు వెంకయ్య.

“లొంగకపోతే!”

“మనం లొంగాలి”

“ఇంతా కష్టపడి చివ్విరికి అంతే! అయితే ఈ బాధలన్నీ ఎందుకూ?” అని నిట్టూర్చాడు సర్దార్.

“ఈ చిన్న పోరాటాల్లో జయం లభిస్తుందని గట్టిగా చెప్పలేం. ఇప్పుడు మనం ఓడిపోయినా అంతిమపోరాటానికి కావలసిన అనుభవం మనకు దొరుకుతుంది. ఈ పోరాటాల వల్ల కార్మికుల్లో చైతన్యం కలుగుతుంది. అదే ఇప్పుడు మనకు కావలసింది!” అన్నాడు వెంకయ్య.

“ప్రపంచ కార్మికులారా! ఏకము గండు” అని మోగాడు సర్దార్.

కాఫీ పూర్తయింతర్వాత కూడా చాలాసేపు మాట్లాడుకున్నారు. మధ్యమధ్యలో ఉద్రేకాలు పెరిగి దూషించుకున్నారు. శిశిరకుమారబాబు అయోమయంగా కూర్చున్నాడు. సంస్కారం లేని, వాళ్ళని చూస్తే అతనికి అసహ్యం వేసింది. తిలకంలో మార్పు, ఈ కొంపలో ఆమె పడే బాధా అప్పుడతనికి అరమైనై.

మ.గురూ లేచాడు. వెంకయ్య శిశిరకుమారబాబు వైపుకి తిరిగి, “కొంచం పనుంది వెళ్ళివస్తాను. నాలుగురోజులుంటారుగా” అన్నాడు.

“లేదు. మద్రాసులో కవులసమ్మేళనకు వెళ్ళా
చూచిపోదామని ఓగాను. రేపు వుదయం వెళ్ళిపోవాలి.”

“అలా కాదు. నాలుగు రోజులన్నా వుండాలి.”

అని వెంకయ్య. కోరాడు.

“ఉండండి” అన్నాడు సర్దార్.

“ఉండండి” అన్నాడు క్లామేడ్.

తిలకం చూపుల్లో ప్రార్థించింది. అతడు కష్టంమీద
అంగీకరించాడు. వెంకయ్య బయటికి వెళ్ళా జ్ఞాపకంచేశాడు.
“నాలుగు రోజులంటే, నాలుగురోజులు.”

*

*

*

*

మర్నాడు వెంకయ్యరా లేదు. ఈ అయిదు సంవత్స
రాల్లో తిలకం అంత సంతోషంగా ఎప్పుడూ లేదు. విద్యా
రిని దశలో వొడిలిన జీవితాన్ని మళ్ళీ అందుకుంది.
తోటలో కూర్చొని శిశిరకుమారబాబుతో కబుర్లు చెప్పు
కుంది. పూర్వదృశ్యాలన్నీ జ్ఞాపకం తెచ్చుకొని ఆనం
దంతో పొంగిపోయింది. అతడు రాసి పద్యాలను చదివి
వినిపించమని కోరింది. అతడు గొంతుబిగపట్టి విగు చేత్తో
సవరించుకుంటూ, అర్ధనిమిషాల తేత్రాలతో పాడి
వినిపించాడు:—

నీ తలలోని పువ్వునై

నీ జడలోని గంటనై

కంటిమీది రెప్పనై

జాకెట్టు చుక్కనై

కా ర్య శూ రు డు

నివసిస్తాను

వసియిస్తాను!

నీవుకట్టిన నీలాంబరాలలో

నీవుతొడ్గిన సిల్కు-జంపర్లలో

కులికించి

మురిపించి

నిద్రపోతాను

నిద్రపోలేను!!

అతని పాటల్ని ఆమె మెచ్చుకుంది. కాని పూర్వం కలిగిన తన్మయత్వం కలగలేదు. ఆమె భావతంత్రులు తేగిపోయినవా?

ఏమిటిది!

ఏమిటిది!

రాతంతా ఏడుపుతో ఆలోచనల్లో నిద్రపోలేదు తిలకం.

*

*

*

రెండోరోజుకూడా వెంకయ్య రాలేదు. కూలీలను ఆర్గనైజ్ చెయ్యటానికి వెళ్ళివుంటాడని చెప్పింది తిలకం.

“ఆర్గనైజ్ చేస్తాడా?”

“అంటే!”

“కూలీలందరు ఏకము కావలెరా!” అని పాడింది. ఆర్గనైజ్ పప్పుకున్నారు. కాని ఆ రోజు శిశిరనూకురబాబుని పద్యాలు పాడమని తిలకం అడగనూలేదు, అతను పాడనూ

5)

లేదు. ఆరాత్రి మాత్రం తిలకం పడుకొని 'కూలీలందరు ఏకము కావలెరా!' అనే పాట పదిపన్నెండుసార్లు పాడుకుంది. ఆశ్చర్యమేమిటంటే పాడుతున్నకొద్దీ ఆమెకా పాట బాగుంది. శిశిరకుమారబాబు పాటలివ్వలేకపోయిన ఆనందం ఆ పాట ఇచ్చింది.

*

*

*

మూడోరోజు కూడా వెంకయ్య రాలేదు. ఇవ్వాలి తిలకం షికారు వెళ్ళలేదు. శిశిరకుమారబాబు అడిగితే "తలనొప్పిగా వుంది. మీరు వెళ్ళిరండి" అని చెప్పింది. అతడు తిరిగి వచ్చేటప్పటికి తిలకం పుస్తకం చదువుతూ కూర్చుంది.

"ఎలావుంది?" అని అడిగాడు బాబు.

"బాగుంది"

"ఏమిటి?"—వింతగా అడిగాడు.

"పుస్తకం"

"పుస్తకం కాదు"

"మరేమిటి?"

"తలనొప్పి"

"ఎవ్వరికి?"

ఇక అతడు ఎక్కువ ప్రశ్నించలేదు.

నాలుగో రోజుకూడా వెంకయ్య రాలేదు. ఇవ్వాలి తిలకం శిశిరకుమారబాబుకి అసలు కనిపించే లేదు. వంటింట్లో కూర్చొని అదే పుస్తకం తదేక ధ్యాసంతో చదువుతూవుంది.

శిశిరకుమారబాబుకి ఏమీ తోచక దాసీదానితో సరసా
లాడుతుంటే చూచింది. కాని ఏమాత్రం ఆశ్చర్యపడలేదు.
ఎందుకు పడుతుంది? ఆ పుస్తకంలో ఈ సంభాషణ చదు
వుతూ వుంది—

భూదేవి—నీవు ఎందుకు రాస్తున్నావ్?

కవి—కోకిల ఎందుకు పాడుతూవుంది?

భూదేవి—అది పక్షి

కవి—నేనూ పక్షినే!

భూదేవి—నీవు మనిషివి

కవి—అయితే!

భూదేవి—ఆ కృత్రిమ వాతావరణంలో వూపి
రాడక పాతాళలోకంలో పడిపోతావు.

*

*

*

అయిదో రోజు వెంకయ్య వచ్చాడు. చాల గాబ
గాగా వున్నాడు. రేగిన జుట్టూ, పెరిగిన గడ్డం, దుమ్ము
కొల్లుకున్న బట్టలూ—మాక్సింగోర్కీ పుస్తకం జీవం పోసు
కొచ్చినట్లుంది. గదిలో అడుగుపెట్టగానే శిశిరకుమారబాబుని
అడిగాడు—“తిలకం ఏదీ?”

అని చూచి శిశిరకుమారబాబు కొంచెం భయ
పడ్డాడు. ఇలాంటి వ్యక్తుల్ని గూర్చి పుస్తకాల్లో చదవటానికే
అని భయపడతాడు. ఇక జీవితంలో ఎలా ఎదుర్కుంటాడు?

“తిలకం ఏదీ” అని మళ్ళీ అడిగాడు వెంకయ్య. ఈ
సారి వెంకయ్యలో ఆదుర్దానం టిసిచారం ఎక్కువకనిపించింది.

“వంటగదిలో వుంది.” అని చెప్పాడు బాబు.

“వంటగదిలోనా ?”

“అవును”

“ఏం చేస్తూంది!”

“వంటగదిలో ఏం చేస్తారు;”

“ఇడ్డెన్నా?” కోపంగా అడిగాడు వెంకయ్య. కాదు అన్నట్లు తలూపాడు శిశిరకుమార బాబు.

వెంకయ్య ఆలస్యాన్ని భరించలేకపోయాడు. “చెప్ప ఏం చేస్తూవుంది?” అని రెండడుగులు ముందుకు వేసి గద్దించాడు.

“చదువుతూవుంది” అని చెప్పాడు బాబు.

“ఏ పుస్తకం? నీ పుస్తకమా?” “కాదు, నీ పుస్తకం.”

వెంకయ్య ఒక్క నిట్టూర్పు విడిచాడు. గ్లోబ్ గిర్రున తిప్పాడు. గబగబా ఫోటోదగ్గరకు వెళ్ళాడు. “ప్రపంచ కార్మికులారా, ఏకము గండు” అని కేకవేశాడు.

ఆ కేకకు శిశిరకుమార బాబు ఉలిక్కిపడ్డాడు. వెంకయ్య అతని దగ్గరకు వచ్చి చెవిలో రహస్యంగా చెప్పాడు. “అయితే ఇక నువ్వెందుకు? నువ్వెళ్ళొచ్చు!”

ఈ మాటలకు శిశిరకుమార బాబు నిర్విణ్ణుడయ్యాడు. వెంకయ్యని అర్థంచేసుకోటానికి ప్రయత్నించాడు. తా నేం చేశాడు? వెంకయ్య కోర్కెమీదే వుంటున్నాడాయెను— “మీకింత కష్టంగా ఉందని తెలిస్తే అసలే వుండేవాణ్ని కాదు.” అన్నాడు.

“అదేంమాట ! ఉండకపోతే ఎలా!” అన్నాడు వెంకయ్య. అద్దంలో మొహం చూచుకుంటూ, జుట్టు సర్దుకుంటూ మాట్లాడాడు: “మీరు వుండాలి. అయితే నాలుగు రోజులు మాత్రమే వుండాలి.” అని కులికాడు.

“ఎందుకు?”

వెంకయ్య అద్దందగ్గరినుంచి శిశిరకుమారబాబు దగ్గరకు వస్తూ, సీరియస్ గా చెప్పాడు:- “మీరిద్దరూ ప్రేమించుకున్నారని నాకు తెలుసు. మీ పూర్వపరిచయం నాకు తెలుసు. అందుకనే నిన్న నాలుగురోజు లుండమని బలవంత పెట్టాను.”

“ఎందుకు?”

“చెబుతాను. ఇదివరకు మీ పరిచయమల్లా ఎక్కడో ఎప్పుడో కలవటం కవిత్వం మాట్లాడుకోవటం, తన్మయత్వం చెందటంతో సరిపోయింది అంతేగాని నిన్న మనుష్యునిగా అర్థంచేసుకునే అవకాశం తిలకానికి లేకపోయింది అందుకని నిన్న నుంచి, నీతో గడపిన ‘మధుర’ క్షణాలను గురించి ఎక్కడూ ఆలోచించుకుంటూ, తన ప్రస్తుత జీవితంలో పోల్చుకొని విచారిస్తుండేది. ఎంతచేసినా, ఎంత ప్రయత్నించినా కుటుంబజీవితం వేరు, సేనుజీవితం వేరు. కుటుంబభారం ప్రదేశంలో కూడి పేద జీవితంలా వుండమంటే ఎలా వుంటుంది! ప్రేమనకి మల్లే పొగుడుచూ, వర్షిస్తూ ‘ప్రేయసి, ప్రేయసీ నీ వాల్డనే ప్రేయసీ’ అనుకుంటూ తిరగటానికి భర్తకి ఎలా మనస్కరిస్తుంది ? ఎలా

తీసుతుంది? ఆ సంగతి తెలియక తిలకం తన జీవితాన్ని దుర్భరం చేసుకుంటున్నది. ఎక్కడా కిటికీదగ్గర కూర్చోవటం, నీతో గడిపిన యేడాల్ని స్మృతిపథానికి తెచ్చుకోవటం, నిట్టూర్పులు విడవటం! ఏం చెయ్యాలా అని నేను చాలా ఆలోచించాను. తిలకం అంటే నాకు చాలా ప్రేమ. ఆమె కష్టపటం చూచి సహించలేను. అందుకని నీ దగ్గరకు వచ్చి నీ సహాయం తీసుకుందామనుకున్నాను. అదృష్టవశాత్తూ నువ్వే వచ్చావు.” అని నవ్వుటం మొదలుపెట్టాడు వెంకయ్య.

శిశిరకుమార బాబు మాట్లాడకుండా వింటున్నాడు. వెంకయ్య నవ్వు అతని హృదయాన్ని దహించి వేస్తూవుంది.

వెంకయ్య అందుకున్నాడు:—“ఈ నాలుగు రోజుల పరిచయంతో ఆమెకై పు దిగిపోయివుంటుంది. నువ్వెంత సామాన్య మానవుడవో, దుర్భరపురుషుడవో, నీ కవిత్వం ఎంత పనికిమాలిందో ఆమెకు తెలిసివుంటుంది. నీ పద్యాల కంటే నే ష్యాక్స్‌రీలో రాసే ఎకౌంట్లు ప్రపయోగకరమైనవని తెలిసుంటుంది. నువ్వు పాడే చాటలకంటే నేను వాగే నినాదాలే ప్రపయోగకరములని తెలుసుకుని వుంటుంది. పైత్యంతో ఎక్కువ కాలం ప్రజల్ని మోసం చెయ్యలేం! అందుకనే నిన్ను నాలుగు రోజులుండమని కోరాను. నిన్ను అర్థంచేసుకునే అవకాశం ఇవ్వటానికి నే నింట్లో లేకుండా వెళ్ళాను. నువ్వు రాగానే వెళ్తే ఏమయ్యేదో తెలుసా! ఆమె నిట్టూర్పులు మరీ ఎక్కువయ్యేవి. ఆమె జీవితం

నాశనమయ్యేది. ఇక భయంలేదు. ఇక నీ అవసరం లేదు. నువ్వెళ్ళొచ్చు” అని లోపలికి సంతోషంగా గెంతాడు.

శిశిరకుమారబాబుకి కోపం వచ్చింది. వెంకయ్య తన్నీ నీచకార్యానికి వుపయోగించుకున్నందుకు కోపం వచ్చింది. భార్యాభర్తల తగాదా తీర్చటానికి తా నీవిధంగా వాడుకోబడతానని అతడు కల్లోకూడా అనుకోలేదు. అది అతనిసిద్ధాంతానికివ్యతిరేకంకూడా! తనసిద్ధాంతంఈవూళ్ళో ఈ ఫ్యాక్టరీ పొగలో భగ్నమయిందని వుక్రకోపం వచ్చింది. తిలకంతో చెప్పాలని గబగబా లోపలకు వెళ్ళాడు.

కాని తిలకం గదికి పెళ్ళేదార్లో వెంకయ్య కనిపించాడు. “ఎక్కడికి?” అని అడిగాడు. “తిలకంతో మాట్లాడాలి”

వెంకయ్య ఈమాటకు బిగరగా నవ్వాడు—“ఆశకు అంతులేదు భాయిసాబ్! తిలకంతో నే మాట్లాడతాను. జరిగిన సంగతంతా చెబుతాను. మీరు వెళ్ళండి. వెళ్ళి కవి సమ్మేళనాలు చేయించండి.” అన్నాడు.

శిశిరకుమారబాబు కోపంతో తుకతుకలాడి పోయాడు. కాని వెంకయ్యవైఖరి చూస్తే భయం వేసింది! పట్టుబడితే, ఇంకొక మాటంటే తంతా డనుకున్నాడు. “ప్రపంచ కార్మికులారా, ఏకముగండు” అని మీదకు దూకుతా డనుకున్నాడు.

“ఎక్స్ప్లాయి టేషన్ — ఎక్స్ప్లాయి టేషన్” అను కుంటూ వచ్చిందారి పట్టాడు.

ఆ కారాలు

ఆ కటికిచీకట్లో పూరికి దూరంగా వొంటరిగావున్న
ఆ మేడ కేపిటలిస్టు దేశాలమధ్యవున్న రష్యాలా వుంది.
అంతవరకే పోలిక !

మొండి గోడలూ-గజిబిజిగా పెరిగిన వృక్షాలతో
ఆవరణా-నరాలు జివ్వున లాగే నిశ్శబ్దం — చీకటిపడితే
ఆ చాయలకు ఎవ్వరూ పోరు. అటువంటిచోట, ఆ సమ
యంలో ఆకుల గలగలధ్వని.

ఎండిపోయిన ఆకులు పాదాలకింద నలుగుతున్న-
అప్పడాలు విరుగుతున్న ధ్వని.

బేటరీలైట్ వెల్తురు, అలా వొక్క ఊణం నలు
దిక్కులా తిరిగింది. వెలిగింది వెలిగినట్లే మూసుకుంది—

మనుష్యుల ఆకారాలు గోడల అంచున కదులు
తున్నయ్. అందులో వొక ఆకారం సర్కిల్లి. మిగిలినవి
పోలీసులవి.

ఆ ఆకారాలు అడుగుల్లో అడుగు వేసుకుంటూ
గవాక్షాన్ని సమీపించినై. ఇక్కడ గవాక్షం అంటే రెండు
అర్థార్థాలేక తలుపే గనుక, సర్కిల్ ఆకారం నెమ్మదిగా బహు
చాకచక్యంగా తలుపుదగ్గర చెవి పెట్టి వింది. ఏమీ వినడ
లేదు. ఈసారి చెవుల్ని కొంచెం దూరంగా పెట్టి వింది.
లోపలనుంచి గుసగుసలు వినిపించినై.

పెద్ద ఆకారాన్ని చూచి మిగిలిన చిన్న ఆకారాలు

(హోదాలో సుమండీ) చెవులు రిక్కించినయ్. అది చూచి పద్మ ఆకారం ముక్కుమీద వేలువేసుకొని వారించింది.

ఈసారి చెవుల గొడవ లేకుండానే లోపలనుంచి, అటూ ఇటూ గాభరాగా తిరుగుతున్న పాదాల ధ్వని— చప్పుడు—వినిపించింది.

సర్కిల్ ఆకారం ఆపులేకపోయింది. “తలుపు” అని గద్దించింది. వెంటనే ఆకాగాలన్నీ రిక్కించటం మానేసి “తలుపు” అని గద్దించినయ్.

తలుపు నెమ్మదిగా తెరుచుకుంటూ వుంది. లోపలి నెలుగు తలుపు సందుల్లోంచి ప్రసరించి ఈ ఆకారాలను మాంసపుల్నిగా మార్చింది. ‘రెడీ’ అన్నాడు సర్కిల్.

తెరుచుకునే తలుపు మూసుకుపోయింది. అంతా వొక్కనారి కటకటుకొని తలుపుమీదపడ్డారు. అవి భార్యగా విడిచిపోయినయ్, పోలీసులంతా గజిబిజిగా గడి ప్రవేశించారు.

ఆహా! అయ్యో!!

ఒకమూల వార్తాపత్రికల కట్టలూ—ఒక మూల పుస్తకాల గొంతర్నూ—ఒకపక్క చీట్లపేక ముక్కలూ—ఒకపక్క సిగిరెట్ పీకెలూ—ఇవీ ఆగడ రూపకేళావిలాసాలు.

సర్కిల్ లోపలగదిలోకి వెళ్ళే ద్వారం మూసి పుగిలించి దూరమైతే తలుపుతీసిన కుర్రవాణ్ణి చూచి, “పాతాళ హోమం?” అన్నాడు.

“నాదు పిశాచసృత్యం” అని జవాబు.

సర్కిల్ లోనుంచి పాతాళానికి వెళ్ళే తరుచి పిస్తోళ్ళు

చేతుల్లో పట్టుకొని—అంతకుముందు కాళ్ళతో పట్టుకున్నారనికాదు—రెండోగదిమధ్యకు దూకారు. గిరునమడంమీద తిరిగారు.

“హాన్డ్స్ ఆఫ్” అని గర్జించాడు సర్కిల్.

అనొక గది అని రాశాను. అంతకంటే మరోమాట దొరక్క రాశాను. కాని అది గదే! మధ్య వొక డ్రాయరుంది. దానిమీద వెలుగుతూ వెలగని దీపం. దానిప్రక్కన గోల్డ్. ఒకమూల కుర్రవాడు కూచున్నాడు. అతడుమాత్రం పోలీసుల ప్రవేశానికి నుందునుంచీ చేతులు పైకెత్తుకునే కూర్చున్నాడు. మరోమూల మరో కుర్రవాడు—అతనిచేతులు మాత్రం దించుకునే వున్నాడు. దించుకునేవున్న చేతుల్లో కంగారుగా చేతిలోని వస్తువు కాగితం కిందకు తోశాడు.

పోలీసులు కాలాంతకులు. ఆవులించి పేగులైక్కపెడతారు. ప్రస్తుతం ఆ కుర్రవాని చేతులనైక్కపెట్టారు. “హాన్డ్స్ ఆఫ్” అని అరిచాడు సర్కిల్. ఆ కుర్రవాడు కూడా కిక్కురుమనకుండా చేతులు పైకెత్తాడు. నోట్లొ సిగరెట్ పీకమాత్రం అలానేవుంది. దమ్ములాగుతూనే వున్నాడు. పొగ వదుల్తునే వున్నాడు. “ఆ కాగితం కింద ఏం పెట్టావ్?” అడిగాడు సర్కిల్.

కుర్రవాడు పొగతో జవాబు చెప్పాడు. “చేతులు పెట్టి కాల్చుకున్నా” మరో దమ్ములాగి, “చేతులు దింప నివ్వండి తీసి చూపిస్తాను” అన్నాడు.

ఒక పోలీసుసర్కిల్ చెవిలో భయం వూదాడు.

ముందుకు అడుగువేసిన సర్కిల్ ఆగిపోయి, పోలీసులను ఆజ్ఞాపించాడు—“ఆ కాగితం కింద ఏమిటో చూడండి.”

వాళ్ళందరిపోయారు—పాపం! వాళ్ళనీ ప్రాణాలే! వాళ్ళనీ పోలీసు హృదయాల్లేగదా! కాని అందులో వొక డికి ప్రాణంకంటే పొట్టతీపు. వాడు వొణుకుతూ వీలయినంత దూరంగా వుండి, కాగితం కొన పట్టుకొని పైకెత్తాడు.

“అమ్మో!” అని కేకవేసి కళ్ళు మూసుకుని చతికిల బడ్డాడు—కూర్చున్నవాణ్ణి కుక్కకూడా కరవదు. ఇక బాంబెందుకు పేలుతుంది?

సర్కిల్ కాగితంకిందవున్న పొట్లాంచూచి గజగజలాడాడు. సూటిగా గుండెమీదే పేలిందనుకున్నాడు.

తీరా అందరూ కళ్ళుపెట్టుకుని చూచేటప్పటికి అది పంచదార బిళ్ళల పొట్లాం అయింది.

సర్కిల్ కి కోపం వచ్చింది. “ఈ ఇల్లంతా సోదా చెయ్యాలి” అన్నాడు.

“సోదా చేస్తే మీ కవమానం. చెయ్యకపోతే మా కవమానం. అలాగే చెయ్యాలి” అన్నాడు మొదట్నుంచీ చేతులు పైకెత్తుకూర్చున్న కుర్రవాడు.

సర్కిల్ వెంటనే ఆజ్ఞాపించాడు. ఒక పోలీసు కుర్రవాళ్ళని సోదా చేశాడు—ఒకరి జేబులో వార్తాపత్రికల కటింగులు గొరికాయి. ఒకరి జేబులో నిప్పుల పుల్లలూ చిల్లాలూ గొరికాయి. మరొకరి జేబులో ధర్మామీటర్ గొరికింది.

ఈలోగా సర్కిల్ పూయకుంటాడా? గదంతా వెలికి
అలమక తెలిచాడు. ఆందులో మూలగా నెలబడి కనబడి
కుండా, ఒకసేనావుంది. చాన్నిండా ఏదో చావకం.

“ఇదేమిటి?” సర్కిల్ జబర్ నీసా కు రహస్యని
అడిగాడు. సిగ్నల్ తాగే కుర్రవాడు చెప్పాడు—“నీసా”

“లోపలి?”—

“ద్రావకం”

“ఏం ద్రావకం?” మీదకు మీదకు వెల్తు రౌదంగా
అడిగాడు! కుర్రవాళ్ళు బెదిరారు. వొకరిమెహాలు వొకరు
చూచుకున్నారు—“చెప్పండి” గద్దించాడు సర్కిల్.

తలుపుతీసిన కుర్రవాడు చెప్పాడు. “మాకేం తెలు
స్తుంది! మేమేం డాక్టరమా?”

“అదే తెలుస్తుంది. ఇప్పుడు తెలియదు. రేపు తెలు
స్తుంది. కపడ్డార్....” అన్నాడు గడ్డాంపోలీసు.

సర్కిల్ నీసాను గుడ్డకు చుట్టి భద్రంగా జేబులో
పెట్టుకున్నాడు. ఇంతలో పోలీసులు రెండు ఎర్ర అటల
పుస్తకాలు పట్టుకొచ్చారు. అవన్నీ తీసుకొని కోరచూపులు
చూస్తూ పోలీసులు నిష్క్రమించారు. ఈ మానవులు మళ్ళీ
గదిలోనుంచి బయటకు అడుగుపెట్టగానే ఆకారాలుగా
తయారయ్యారు.

కుర్రవాళ్ళంతా విరగబడి నవ్వుకున్నారు చేతులు
పైకెత్తుకొని కూర్చున్న కుర్రవాడు (ఇప్పుడు ఏదోచేసాడు)
తలుపుతీసిన కుర్రవాణ్ణి చూచి, “మళ్ళీ దబ్బాచ్చేదాకా
నీకు కాడ్గివర్ ఆయిల్ లేదు” అన్నాడు.

“మళ్ళీ డబ్బాచ్చేదాకా నాకు గుండెజబ్బు
వుండదు—” అన్నాడు ఆ కుర్రవాడు.

నవ్వుకున్నారు.

వెంటనే గ్లోబ్ చుట్టూ మూగారు. వెంటనే బాహ్య
ప్రపంచాన్ని మరిచిపోయి నర్కంలో పడ్డారు—రష్యా—
మధ్యధరా సముద్రం—ఇటలీ—జర్మనీ—యూరప్ లో
సెకండ్ ఫ్రంట్—ఇండియా—ప్రజాయుద్ధం.

—————

పిరికివాడు

తనదేశంమీదకు పరదేశం దండెత్తి నెమ్మదిగా ఆక్రమించుకుంటున్నదని వినగానే, పిరికివాడు రెండురకాల జండాలు తయారుచేసుకొని కూచున్నాడు-ఒకటి స్వదేశం జండా, ఒకటి దండెత్తి వచ్చిన పరదేశం జండా.

‘స్వదేశం గెలిస్తే ఈ జెండా. పరదేశం గెలిస్తే ఈ జెండా’ అని మనస్సులో అనుకొని, గదిలో ఒకమూల పెట్టాడు. ఇక ఏ దేశం గెలిచినా తనకేమీ పరవాలేదనుకున్నాడు. ‘స్వదేశం గెలిస్తే స్వదేశం జెండా వుండనే వుంది. పరదేశం గెలిస్తే పరదేశం జెండా వుండనే వుంది. ఇక నా కేం?’ అనుకున్నాడు. పరదేశ స్వైనాధ్యక్షుడిమీద, ‘నీకు దీర్ఘాయురస్తు’ అని కొన్ని సీసపద్యాలు రాసి తయారుగా వుంచుకొన్నాడు కూడాను.

అసలు పిరికివాడికి రెండు దేశాలు ఎందుకు యుద్ధం లోకి దిగాలో, ఇంతమంది తమ ప్రాణాలను దేశంకోసం ఎందుకు అర్పించాలో అర్థమయ్యేదికాదు. సంకుచితదృష్టి, మూర్ఖత్వం ఈ రెండే దీనికి కారణమనుకున్నాడేవాడు. తాను ఈ కక్షలకు అతడుకననీ, తన హృదయం అతి విశాలమనీ అనుకునేవాడు కనుక మూడులు యుద్ధాలు చేసుకొని రక్తపాతం కలిగించుకునేటప్పుడు తనబోటి విశాల హృదయులు ఏం చెప్పాలి? తమ సుఖంకోసం తాము పాటుపడాలి. ఆలోచించి పిరికివాడు ఈ నిర్ణయానికొచ్చి దానికోసం పాటుపట్టం మొదలుపెట్టాడు.

కాని యుద్ధం తీవ్రరూపం దాల్చిందగ్గరనుంచీ పిరికివాడు తను తలపెట్టిన కార్యం అనుకున్నంత తేలిక కాదని గ్రహించాడు. ఏదేశం గెలుస్తుందో ముందే ఎలా తేల్చుకోవటం?

రాత్రంతా ఆలోచించి ఇక స్వదేశం గెలవదుగనుక పరదేశం జెండాపట్టుకొని బయల్దేరదామని నిశ్చయించుకొని తెల్లవారి లేచేటప్పటికి 'స్వదేశం సేనలు కొన్ని కొన్ని రంగాల్లో గెలిచాయి' అని పెద్దపెద్ద అక్షరాల్లో వార్తాపత్రికలు స్రచురిస్తూ వుండేవి. స్వదేశజెండా పట్టుకుని బయల్దేరదామనుకున్నరోజు, "విదేశసేనలు స్వదేశసేనలనుతరిమివేశాయి" అని వార్తలు వస్తుండేవి?

పిరికివాడికి ఏమీ తోచక, ఏజెండా పట్టుకుని పూరేగాలో తెముల్చుకోలేక హైరానయిపోయాడు. రెండుజెండాలకూ ఎదురుగా ఎప్పుడూ ఆగదిలోనే కూర్చునేవాడు. తానురాసిన పద్యాలు మోకాలుమీద కూర్చుని రిహార్సులు వేసుకునేవాడు. ఒకక్షణం నిదేశం జెండా బుజం మీద పెట్టుకొని గదిలో ఇటూఅటూ పచారు జేసేవాడు — ఒకక్షణం స్వదేశంజెండా పట్టుకొని గంతులు వేసేవాడు. రెండూ మూలపెట్టి, ఎదురుగా నిలబడి, "స్వదేశం గెలిస్తే ఈజెండా; విదేశం గెలిస్తే ఈజెండా" అని వెర్రిగా అరిచేవాడు.

ఒకరోజు శత్రువు ఆ పూరిమీదకే వస్తున్నాడని, ఏభై మైళ్ళదూరంలో వున్నాడని వదంతులు ప్రబల్తినై.

సైన్యంలో జేరగా మిగిలి ధైర్యవంతులు పూరు ఖాళీ
చెయ్యటం మొదలుపెట్టారు. పిరికివాడికి ఆవేశం ఎక్కింది.
ఇన్నాళ్ళనుంచీ తాను వేసుకున్నప్లాను, ఆచరణలో పెట్టి
దాని ఫలితాన్ని అనుభవించే గడియ దగ్గర కొచ్చిందను
కొన్నాడు. కదలకుండా మెదలకుండా తన గదిలోని జెండా
లకు ఎదురుగా బాచీపెట్టు వేసుకూచుని “స్వదేశం
గెలిస్తే ఈ జెండా” అనుకొని “ఈ జెండా, ఈ జెండా ఇదే
జెండా” అనుకుంటూ వెర్రివాడిలా గదంతా చిందులు
తొక్కాడు.

ఒక సేనాహితుడు కావలసిన సామానంతా వీపుకు
కట్టుకొచ్చి “రావూ?” అని అడిగాడు.

“నేనా? నేనెందుకురావటం? నేనేం పిరికివాణ్ణా? పిరికి
వాళ్ళు పారిపోండి, నేరాను. ఈ జెండా, ఈ జెండా ఈ జెండా”
అన్నాడు పిరికివాడు.

బయట ఖాళీచేస్తున్న జనం కోలాహలం పిరికివాడి
గదిలోకూడా వినిపిస్తువుంది. రోడ్లమీద జనం అన్ని
దిక్కులకూ తోకలు తెగిన చక్కల్లా పరుగెత్తుతూవుంది.
అంతజనంలోనూ ఒళ్ళూ కార్లూ కళ్ళూ మూసుకొని తిరుగు
తున్నై. మధ్యమధ్య మిలిటరీ కార్లు గంటలు గణగణ
మోగించుకుంటూ రంయిన వెళ్తున్నై. దూరానుంచి
బాంబులు పేలినధ్వనులు పినిపిస్తున్నై. జనానికి ఏం
జెయ్యాలో తెలియక, ఎక్కడికి పారిపోతానో తోచక,
రోడ్డుకి అడ్డంగా, బయల్దేరిన చోటునుంచి పరుగెత్తిన
చోటుకీ, పరుగెత్తిన చోటునుంచి బయల్దేరిన చోటుకి పరి

గెత్తుతూ కార్లకిందా బళ్ళకిందా పడి నలిగిపోతూ వున్నారు. మనుష్యుల్లోని ఈ చలనమంతా శారీరకమే! బుర్రలు అట్టం ఎప్పుడో మానుకున్నాయి. యుద్ధం రోజుల్లో బళ్ళే మనుష్యులూ—మనుష్యులే బళ్ళూ!

పిరికివాడు గదిలోనుంచి ఇదంతా చూశాడు. పారిపోతున్న జనాన్ని చూచి తనలోతాను నవ్వుకున్నాడు. “పిరికివెధవలు” అనుకున్నాడు. హఠాత్తుగా పరదేశంజెండా పట్టుకొని. “ఈ జెండా, ఈ జెండా, ఇదే జెండా” అనుకుంటూ బజార్న పడ్డాడు.

జనం అతన్ని మిలిటరీ లారీని చూచినట్లు చూచి రెండుపాయలై దారిచ్ఛింది. పిరికివాడు ఆమధ్యనుంచి పరదేశంజెండా బుజానపెట్టుకొని “ఇదేజెండా, ఒకటే జెండా, ఒకటే జెండా, ఏకైక జెండా” అని కేకలు పెట్టుకుంటూ పరుగెత్తుతున్నాడు.

జనం విరగబడి లోక్కుకుంటూ ఉండేగాని అతన్ని ఏమీ అనలేదు. గుడ్లుచిప్పిస్తూ చూస్తూ పూరుకుంది. ఏషని చేస్తున్న మోషి ఆషనిఆపేసి స్థానమై నిలబడి చూస్తున్నాడు. బళ్ళూ, కార్లూ ఎక్కడవి అక్కడ ఆగిపోయినై.

“పాపం పిచ్చైతింది” అని కొందరు చప్పరించారు. యుద్ధంనుంచి కాళ్ళు విరగొట్టుకొనీ, చేతులు విరగొట్టుకొనీ, మూతులు పగలగొట్టుకొనీ, మెదళ్ళు చిట్లగొట్టుకొనీ పిచ్చైక్కి వికృతాకారాలతో రోడ్లమీద తిరిగేసి మను

మృత్యువును భయపెట్ట ఆ పూరి ప్రజలు చాలామందిఁ చూచి
పునఁపరు. అందుననే తేలిగ్గా “పెచ్చెక్కింది” అనే
నిర్యయం

పిరికివాడు ఆవిధంగా పరుగెత్తి పరుగెత్తి పూరిబయ
టకు పరుగెత్తాడు. అక్కడ ఒక్క క్షణం నిబబడి గొంబులు
పేలుతున్న వైపుకి చూశాడు. దూరంగా చెట్లచాటునుంచీ,
గుట్టలచాటునుంచీ శుపాకీలతో బిలబిలా పరుగెత్తుకు
వస్తున్న సైన్యాన్ని చూశాడు.

చెయ్యి వొణికింది. భుజంమీద వున్న విదేశజండా
రెపరెప కొట్టుకుంది. హృదయం ఆవేశంతో తుకతుక
లాడింది. తన శక్తినంతా కేంద్రీకరించుకొని “జై జై ! ఈ
జెండాకే జై. ఇదే జెండాకీ జై.” అని కేకలు పెట్టు
కుంటూ వచ్చే సైన్యానికి ఎదురుగా మళ్ళీ పరుగు లంకించు
కున్నాడు. ఒక్కొక్క అడుగు దగ్గరకు వెల్తున్నకొద్దీ గాలే
మారిపోతున్నది. కర్ణ రంధ్రాల్ని బద్దలుకొట్టే మోతలు.
కళ్ళు తెరవటమే కష్టమయింది. అలాగే పిరికివాడు శరీ
రాన్ని బిగబట్టి పరిగెత్తాడు. భుజంమీదవున్న జెండా
గాలికి గిలగిల కొట్టుకుంటూ వుంది. హఠాత్తుగా పిరికి
వాడు భూమిలో గుచ్చుకుపోయినట్లు ఆగిపోయాడు.

అంతా నిశ్శబ్దం. గొంబుల మోతలు ఒక్కసారి
ఆగిపోయినై. పిరికివాడు నెమ్మదిగా కళ్ళు తెరిచి చూశాడు.
శవాలు ! ఎటుచూచినా శవాలే ! తనచూట్టూ శవాలే !!
కొంచెం దూరంలో సైన్యం.

ఆ సైన్యం ఇదివరలోలాగా లేదు. అంతా కలిసి ఉవ్బొంగిన హృదయంలాగా, పొంగిన సముద్రంలాగా వొస్తూవుంది. ఆ సైన్యానికి ముందు నడుస్తున్న వ్యక్తిని చూశాడు పిరికివాడు. అతని చేతిలోనూ జెండా వుంది. అదీ రెపరెప గిలగిల లాడుతూవుంది. “జై, జై. ఈ జెండాకీ జై. ఇదే జెండాకీ జై. షరదేశ జెండాకీ జై.” అని అరిచాడు పిరికివాడు. కాని ఇదేమిటి? అదేం జెండా?

దిమ్మతిరిగి కళ్ళు బయల్లుకమ్మి పిరికివాడిచూపు సరిగ్గా ఆనటంలేదు. సైన్యం అలికిన గోడలా కనిపించింది. వాళ్ళ చేతుల్లోని తుపాకులు నెమలి పింఛాల్లా విప్పుకుంటున్నట్లు కనిపించాయి. జెండా పట్టుకున్నవ్యక్తి తోలు బొమ్మలా, రెల్లుదుబ్బలా కనిపించాడు. అతని చేతుల్లోని జెండా స్వదేశం జెండా!

కాని పిరికివాడు నమ్మలేకపోయాడు. కళ్ళు తుడుచుకొని చూట్టానికి తన చేతులో జెండా వుండే. మళ్ళీ సైన్యాన్ని చూశాడు. స్వదేశ సైనికుల్లా కనిపించారు.

ఏమిటిది? అని గుండెలు పగిల్లినై. అది స్వదేశం జెండాయే! అది స్వదేశ సైన్యమే!! తాను పొరపాటు బడ్డాడు. ఈ సంగతి ఆకలింపుకు రాగానే తన గదిలోవున్న స్వదేశంజెండా జై ప్రికి వచ్చింది. కెవ్వున కేకవేసి గిరున తిరిగి తన ఇంటికి, స్వదేశంజెండా కోసం పరుగు లంకించుకున్నాడు.

ధాం.... ధాం.

పరుగెత్తే పిరికివాడి గుండెల్లోకి ఒకేసారి రెండు గుళ్ళు తొరబడ్డాయి. ఒకటి సైన్యంలోనుంచీ, ఒకటి చెట్టు చాటునుంచీ వచ్చినై. ఒకటి వీపులోనుంచీ, ఒకటి రొమ్ములోనుంచీ గుండెల్లోదూరి కలుసుకున్నై. ఆ విశాల హృదయంలో స్వదేశ విదేశ నాగరికతల సమ్మేళన ఈ విధంగా జరిగింది.

“అమ్మా!” అనే భయంకర ఆర్తనాదమే ఈ సమ్మేళన ఫలితం.

పిరికివాడు ఆ రెండు గుండెదెబ్బల్లో కిందపడి, లుంగలుపడి, చావలా చుట్టుకుపోయి, తల రొమ్ములోకి దూర్చుకొని, ప్రాణాలు వొదిలాడు. ప్రాణాలు పోయే ముందుమాత్రం పెదవులు కదలినై — “స్వదేశం గెలిస్తే ఈ జెండా, పరదేశం గెలిస్తే ఈ జెండా!”

“కూలీ?” అని పిలిచాడు.

“బాబూ”

“పెట్టె తీసుకురా”

“ఎక్కడకు బాబూ?”

పేట పేరు చెప్పాడు గోపీ.

“అణా బాబూ”

“బేడ ఇస్తా, నాతో రా.”

పెట్టె కు లివాడి నెత్తిమీద పెట్టి పరధ్యానంగా బయల్దేరాడు గోపి. కూలీ గోపీవెనక అడుగుల్లో అడుగులు వేసుకుంటూ వెళ్తున్నాడు.

వర్షం కురవటానికి ప్రయత్నిస్తూ వుంది. సూర్యుడు నాశనమైన చీకట్లో నక్షత్రాలు మెరుస్తున్నాయి. గోపీ కూలీపిల్లవాడితో సంభాషణ మొదలు పెట్టాడు:

“రోజుకి ఎంతోస్తుందిరా?”

“అర్ధణో, అణో వస్తుందండి!”

“దాన్తో ఏం చేస్తావ్?”

“కొనుక్కు తింటాను.”

“ఇంటిదగ్గర ఇవ్వవూ?”

“నాకు అమ్మ బాబూ లేరండి! ఉంటే అట్లాగే ఇచ్చేవాణ్ణి,”

“మరి నీకు పొట్ట ఎలాగురా గడవటం?”

“ఇక్కడ ఒకపోర్టుకాడ వుంటున్నానండీ. ఆయన ఇంట్లో పనిచేసిపెడతాను. అన్నం పెడతారు. రైలొచ్చి నప్పుడు ఇట్లా కూలి మోస్తుంటాను. ఏ అణో వొస్తే కొనుక్కు తింటాను. రాత్రిపూట రైలుస్టేషన్లో పడు కుంటానండీ...”

“ఎంత హాయిబ్రతుకురా” అనుకున్నాడు గోపీ. కాని అప్పట్నుంచీ ఆ పిల్లవాణ్ణి చూస్తే గోపీకి భయం.

ఇలా జరిగేను !

అది రెండో సంవత్సరం—

గత సంవత్సరమంతా యశోధరుడు ఆ పల్లెలోనే వుండి పార్టీ పనిచేశాడు. గాత్రింబగళ్ళు నిద్రా నీళ్ళూ లేకుండా పనిచేశాడు. వ్యవసాయకూలీలనుగురించే బండెడు పుస్తకాలు చదివాడు. వాళ్ళలో చైతన్యరహితంగా పడివున్న శక్తిని గ్రహించాడు. వాళ్ళ హక్కులను తెలుసుకున్నాడు. రైతులు వాళ్ళ నేవిధంగా పీడిస్తూవుందీ— అతని భాషలో రక్తం తాగటం—అర్థం చేసుకున్నాడు. ఇవన్నీ వాళ్ళకి చెప్పాడు.

“పని చేసేది మీరు: ఫలితం అనుభవించేది వారు” అన్నాడు.

ఎవరూ అని వ్యయసాయ కూలీలు అటూ ఇటూ చూశారు.

“రోజుకి గుప్పెడు మెతుకుల్లేకుండా మీ రెంతకాలం ఇలా బ్రతుకుతారు?” అని ప్రశ్నించాడు. వ్యవసాయ కూలీలు తమ తమ కుండలు సర్దుకున్నారు, ఆరబోసిన బెత్తల్ని, కుప్పలు కుప్పలుగా వున్న పీతల్ని, వేలాడకట్టి వున్న చీకుల్ని చూచుకొని గుటకలు మింగారు.

“మీ శక్తి మీకు తెలియదు. మీరు ఏకంగా ఒక్క పెట్టున లేస్తే రాజ్యాలే మీ చేతుల్లోకి వస్తయ్” అన్నాడు యశోధరుడు.

వాళ్ళు ఒకళ్ళ చేతులుఒకళ్ళు చూచుకున్నారు.
ఎవరి చేతులు వాళ్ళ దులుపుకున్నారు.

ఈవిధంగా అతడు సంవత్సరం నంటాలుపడ్డాడు.
సంవత్సరం తిరిగివచ్చేటప్పటికి అతని కృషికి ఫలితాలు
గోచరించినయ్. వ్యవసాయ కూలీల్లో విప్లవచిహ్నాలు
నేకే తీసయ్. ఎక్కడ చూచినా, కూలీలందరూ 'ఏకఃసూ
కావలెరా' అనే కీర్తనే వినబడుతూ వుంది—ప్రతిదానికి
యశోధరుని సలహా తీసుకోవటం. మొదలుపెట్టారు. తుణ
తుణానికి పల్లెఅంతా మారిపోతున్నట్లు ఊహించుకున్నాడు.
తనకృషి నేటికీ ఫలించిందకదా అని సంతోషించాడుయశో
ధరుడు. ఈ వేడిలోనే జయం పొదాలనుకున్నాడు. వ్యవసా
యకూలీలు 'సై' అన్నారు.

“పదండి పోదాం, పదండి ముందుకు” అన్నాడు
వెంకయ్య. పల్లె పల్లె బిలబిలా బయల్దేరింది. పిల్లలు పెద్దలు
అంతా బయల్దేరారు. షాళుకారు బసవయ్య ఇల్లు చుట్టు
ముట్టారు.

షాళుకారు బసవయ్య—వెంకాయకి, ఆ పూళ్లో
రైతులందరికీ డబ్బున్నవాడు. ఆ ఇంటి దగ్గర జేరినప్పటి
నుంచీ, మిగలినవాళ్ళు కేకలు వేస్తున్నా వెంకయ్య కొంచెం
బెరుగ్గా వుంటం మొదలుపెట్టాడు.

“తలుపు తలుపు” అని కేక వేసింది జనం!

కాని తలుపు అలాగే మూసుకొనివుంది. వ్యవసాయ
కూలీలకు ఏం చెయ్యటా కీ తోచలేదు. అయిదు నిమిషా

లయింది-పది నిమిషాలయింది - వావుగంట అయింది. తలుపు అలాగే వుంది. వ్యవసాయ కూలీలు ముగ్గురు నలుగురు చొప్పున ఒక్కొక్కచోట జేరి కబుర్లు చెప్పుకోవటం మొదలు పెట్టారు. యశోధరుడికి చిరాకు వేసింది. ఉపన్యాసం మొదలుపెట్టాడు.

“కామ్రేడ్స్!”—

ఇంతలో తలుపు తెరుచుకుంది. బసవయ్య బయటకు వచ్చాడు. అతని వేలు పట్టుకొని మూడేళ్ళకూతురొచ్చింది. భార్య అన్నపూర్ణ తలుపుపక్కనుంచి తొంగిచూస్తూవుంది.

ఉపన్యాసకుణ్ణి వొడలి వ్యవసాయ కూలీలంతా వొక్కసారి బసవయ్య వేపుకితిరిగారు. కూర్చున్న వాళ్ళంతా వొక్కసారి పేచి నిలబడ్డారు. తరువాత ఏం చెయ్యాలో తోచలేదు. అలాగే చూస్తూ నుంచున్నారు.

బసవయ్య మూడేళ్ళకూతురు గుంపులోవున్న వెంకాయినీ గుర్తుపట్టింది. సంతోషంగా “అలుగో, ఎంకు, ఎంకు, ఎంకు.” అని బుల్లిచేతుల్తో చప్పట్లు కొడుతూ గంతులేసింది.

వెంకాయి సిగ్గుతో తలనంచుకొని, “మా చిన్న దొరసాని, మా చిన్నదొరసాని” అని పక్కనున్న వాళ్ళకి చెప్పాడు.

“వెంకా” అని పిలిచాడు బసవయ్య.

“వెంకాయి వులిక్కిపడ్డాడు. “అల్లగా, పెద్దదొర పిలుస్తున్నాడు.” అని అంతా వెంటాడి వెళ్ళిపోయారు.

“ఏరా ఎంకా బాగున్నావా?” అన్నాడు బసవయ్య.

ఆ మాటలు వెంకాయ హృదయాన్ని కరిగించినయ్.
ఎన్నడో విడిచిన తండ్రిని చూచినట్లు ఆనందించాడు.
ముసిముసినవ్వులు నవ్వుకుంటూ నిలబడ్డాడు.

“ఎందుకురా, ఇంతమందొచ్చారు? ఏమన్నా
షనుందా!” అని అడిగాడు బసవయ్య.

“ఏం లేదొరా!” అని సణిగాడు వెంకాయ.

“చెప్ప దొరతో చెప్పకోరా. మనవిచేసుకోరా”.
అని కొంతమంది కేకలు వేశారు.

వెంకాయ, తప్పక ధైర్యం చేశాడు-“ఏం లేదొరా!
మాకొకటి కానాలి.”

“ఏమిటి చెప్ప?”

“నూతన వెవస్థ”

“ఏమిటి?”

“నూతన వెవస్థ దొరా”

బసవయ్య కొంచెంసేపు ఆలోచించాడు. కాని అర్థం
కా లేదు-“అది నాదగ్గరలేదు” అన్నాడు.

“చూడు దొరా” అని ప్రాధేయపట్టానికి రెండడుగులు
ముందుకు వేశాడు వెంకాయ.

“దగ్గరలేదురా, పోయి మన జమిందారు దగ్గ
రుందేమో అడుగు” అన్నాడు బసవయ్య.

“అవును ఆయనగారే దొరుకుతుంది. అక్కడే దొరు
కుంది” అని మిగిలినవాళ్లు కేకలు వేశారు. యశోధరుడు
ఉక్కిరిబిక్కిరై పోయాడు. ఏం చెయ్యాలో బోధపడ లేదు.

ఎలా జోక్యం కలిగించుకోవాలో తెలియలేదు. జోక్యం కలిగించుకుంటే ముందీ వ్యవసాయకూలీలు పూరుకుంటారా? అనే స్థితి కొచ్చింది.

వెంకాయ మళ్ళీ బసవయ్య నడిగాడు - “ఇంకొకటి దొరా!”

“ఏమిటి?”

“కూలీలంతా ఏకం కావాలి దొరా!”

“ఎందుకు?”

“కావాలి దొరా!”

“ఎందుకురా, కారణం చెప్పు?”

“కారణం ఏంటి దొరా! ఏకం కావాలి?”

“సరే అవ్వండి.”

“అదేంటి దొరా, అలా సెలవిస్తావ్? దొరసాయం లేకుండా మేం ఎట్లా ఏకం అవుతాం?”

“సరే అట్లాగే అప్పుదురుగాని, .మరి మమ్మల్నేం చెయ్యమంటావు?” అన్నాడు బసవయ్య.

“మీరా....దొరలా....దొరలా....” అంటూ నసి కాడు వెంకాయ.

“నిజమేరా, దొరల్ని డిచి మనం ఎక్కడికి పోతాం-” అన్నారు కొందరు.

“నువ్వడిగింది బాగుంది దొరా!” అన్నాడు వెంకాయ.

“అందుకని మనం అంతా ఏక మవుదాం.” అన్నాడొక వ్యవసాయ కూలీ.

“ఏకమవుదాం, ఏకమవుదాం!” అని మిగిలిన కుంఠీల్లోంచి కేకలు. వెంకాయ సంతోషంచెప్పటానికి వీలేదు. అమాంతంగా బసవయ్య మూడేళ్ల కూతుర్ని ఎత్తుకొని—

“మా చిన్న దొరసాని

మా చిట్టి గొరసాని

మా బుల్లి దొరసాని

ఏకమవుదాం

ఏకమవుదాం

ఏకమవుదాం—” గంతులేశాడు.

“అంతా జమిందాను మీదకు పోదాం. నూతన వెవస్త తెచ్చుకుందాం. దొరలుంటే మనకేం భయం” అని వ్యవసాయకూలీలంతా కేకలు!

“ఇక మీ పనుల్లోకి మీరు పొండి” అన్నాడు బసవయ్య. వెంకాయ తప్ప అంతా సంతోషంగా గుసగుసలాడుకుంటూ వెళ్ళారు.

“దొరంటే పెద్దదొరని చెప్పుకోవాలా” అన్నాడొకడు.

“కష్టసుఖాలు తెలిసిన మారాజు” అన్నాడు మరొకడు.

“అడిగినవన్నీ వొప్పుకున్నాడురా” అన్నాడు మరొకడు.

అన్నపూర్ణమ్మ అప్పుడు బయటకువచ్చి, “వెంకా! వెళ్ళి ముందు శేదేశుండు ఇంత గడ్డివేసి పో! మజ్జిగ వున్నయ్ పోయించుకుపో” అంది.

“అట్లాగే దొరసానమ్మా” అని దొడ్లోకి పరుగెత్తాడు వెంకాయ.

వెంకాయని చూచి గేదె ‘బే’ అని అడలింది.

యశోధరుడు ఒక్క ఊణం తన్ను తాను నమ్మ లేకుండా అలాగే నిలబడిపోయాడు. శూన్యం-శూన్యం-శూన్యం-జేబులో నుంచి అచ్చుపుస్తకం తీశాడు. గబగబా పేజీలు తిరగవేశాడు. అప్రయత్నంగా ఈ వాక్యం అతని కంటబడింది. “ప్రజాస్వామిక విప్లవంలో వ్యవసాయకూలీలూ, రైతులూ కలిసి పోట్లాడాలి.”

“ఇది ప్రజాస్వామిక విప్లవమా?” అనుకున్నాడు. అటూ ఇటూ చూశాడు. కాని అప్పటికే ఎవ్వరిదారిన వాళ్ళు వెళ్ళారు. వ్యవసాయకూలీలూ ఎవ్వరి పనుల్లోకి వాళ్ళు వెళ్ళారు. బసవయ్య భార్యనీ కూతుర్నీ తీసుకొని ఇంట్లోకి వెళ్ళి తలుపులు వేసుకున్నాడు.

యశోధరుడికి మిగిలింది శూన్యమే!

చీదవాళ్ళంతా ఒకటి

త్రిశాకి గుళ్ళమోత ... ధాం, ధాం, ధాం. కేకలూ బొబ్బలూ, ఏడ్పులూ.

మంచంమీద పడుకొనివున్న పోలీసు రామయ్య, ఎక్కడా అని గాభారాపడుతూ లేచాడు. ఎక్కడోకాదు, తన దొక్కలో - కాదు. కాదు, తనగుండెల్లో - కాదు, కాదు తనతలలో - ఆ తుపాకీ గుళ్ళమోతా, ఆ కేకలూ, ఆ బొబ్బలూ-ఆ ఏడ్పులూ అన్నీ తనలోనే!

తల అదిరిపోతూవుంది. గుండెలు పగిలిపోతున్నాయి. దొక్కలు ముక్కలౌతున్నాయి. పిచ్చెక్కటంమాత్రం తప్పదు.

మొన్న స్వాక్ష్మరీముందు పికెటింగు చేస్తున్న కార్మికులమీద తాను తుపాకి పేల్చాడు, తన కళ్ళముందే పది నిండు ప్రాణాలు పోయినై. అంతకుముందు వారు అతి వుత్సాహంగా వున్నారు. ఇటూ అటూ కేకలు వేస్తూ తిరుగుతున్నారు. తనూ వాళ్ళతో ఏదో గుసగుసలాడుతున్నారు. స్వాక్ష్మరీ యజమానులతో పోట్లాడుతున్నారు. తను తుపాకీ పేల్చాడో లేదో, చటుక్కున చాప చుట్టలకు మల్లే పడిపోయారు.

ఏమి నెత్తురు! కళ్ళు బయర్లు కమ్ముకు పోతేను! ఆ శవాలను చూస్తుంటే తన శరీరం గగ్గర్పొడిచింది. అస

హ్యంవేసింది. కంపరం పుట్టింది. ఆ నెత్తురు తన నోట్లోకి
వొచ్చిపడుతున్నట్టు అనిపించి కడుపులో తిప్పింది.

అ చెచ్చిపోయినవాళ్లలో ఇద్దరు ఆడంగులున్నారు.
వాళ్ళని తను ఎరుగును. అప్పుడప్పుడూ కూరగాయల
మార్కెట్లో కనిపిస్తూ వుండేవాళ్ళు. తను చూస్తే ఎంత
భయపడేవాళ్ళు! గజగజ వాణికిపాయ్యేవాళ్ళు. తాను
అడిగిన కూరలన్నీ ఇచ్చి బిక్క-మొహం వేసుకూచునే
వాళ్ళు. తాను డబ్బిస్తే ఇచ్చినట్టు లేకపోతే లేదు.

అటువంటివాళ్లకి ఇప్పుడీ ధైర్యం ఎక్కడనుంచి
వొచ్చిందో! తన తుపాకికి ఎదురుగా నిలబడ్డారు. ఎన్ని
చెప్పినా వెళ్లరే! పైగా “నువ్వు న్యాయం అనుకుంటే
చంపు రామయ్యన్నా!” అన్నారు. తనకు నిజంగా జాలి
కలిగింది. కాని ఏంచేస్తాడు? ‘ఫైర్’ అన్నాడు సూపరింటెం
డెంటు. తాను తుపాకీ పేల్చాడు. పాపం, ఆ రెండో
అమ్మాయి పాపం తుపాకీ దెబ్బ తగలగానే ఎట్లా అరిచింది!
అబ్బబ్బ.... తనగుండెల మురిగిపోయినై. ఆ కుర్రవాడు
మాత్రం సామాన్యం అయినపని చేశాడా! ఎదురుగావొచ్చి
రొమ్ము ఇచ్చి, కార్మికుల రక్తం నీకంత గుచిగావుంటే
తాగు” అన్నాడు.

నిజంగా ఆ క్షణం తనకి చేతులువొణికినై. ఆ కుర్ర
వాని కళ్లలో ఎంత ఏహ్యభావం కనిపించింది! తనమీద
తనకే అసహ్యం కలిగింది. తాను మనిషికాదు - క్రిముల్లో
క్రిమి అనిపించింది. తుపాకీ కాలాచ్చాడు.

ఆ కుగ్రవాడు, నుంచున్న నాడు నుంచున్న పశంగా నేలకు వారిగాడు. అతని కళ్లు మా తం ఇంకా తనవైపుకే చూస్తున్నాయి, బతికివున్నప్పుడు చూసినట్లే! ఆ చూపులు తేల్చాయి, బెర్లయి తనవొళ్ళంతా పాకినై - గిరుక్కున మొహం తిప్పేసుకున్నాడు. కాని ఆ కళ్లు, అవేచూపులతో ఇంకా తన్నే చూస్తుంటాయని తనకు తెలుసు.

“సోదరులారా?” ఒక కార్మికుడు మేఘభాన్లో మాట్లాడుతున్నాడు తననిగురించే-పోలీసు వాళ్ళనిగురించి-
“మా మీద తుపాకులు పేల్చకండి. మనం అంతా బీద వాళ్ళం. అందరం ధనవంతులకు ఊరిగంచేసుకొని బతుకు తున్నాం. ఒక్కసంగతి ఆలోచించండి మేం యజమా నుల్ని జీతాలు హెచ్చించమని అడుగుతున్నాం. ఇందులో మీకేమిసంబంధం? మీరూ మేమూ తగాదాలాడుకోవటం ఎందుకు? మీరు మమ్మల్ని చంపటం ఎందుకు? మీరూ మాలాంటివాళ్ళే! మనం అందరం సోదరులం. మేము పేద వాళ్ళ అందరి షాక్కు లకోసం పోరాడుతున్నాం మన విరో ధులు మనలో మనకే చీల్చకలు పెట్టి, ఒకరిమీదకు ఒకరిని ఉసికొల్పి తాము సురక్షితంగా ఉంటున్నాం. నామాట వినండి. మన విరోధుల మాటలు నమ్మి మీ సోదరులను హత్య చెయ్యటానికి పూనుకోకండి” అన్నాడు

అతను చెప్పినదాని వినితే అసెంబ్లీలో తనకి. తనూ బీదవాడే. తన జీతం తనకి ఎప్పుడు చాలింది ! తనకు

ఎప్పుడూ డబ్బు ఇబ్బందే ! డబ్బులేక ఎన్ని ఇబ్బందులు పడ్డాడు తను !

ఈ కార్మికులు మాత్రం ఏమడుగుతున్నారు ? రెండు రూపాయలు ఎక్కువ అడుగుతున్నారు. వాళ్ళ కష్టాలు తనకు తెలుసు. రాత్రింబగళ్ళు కష్టపడతారు. ఇంటికి వచ్చేటప్పటికి ధారకానికూడా ప్రాప్తం ఉండదు. వాళ్ళని తనెందుకు చంపాలి ? తనకేం లాభం? వాళ్ళు తన్నేం చేశారు? వాళ్ళకు జీతాలు హెచ్చించకపోతే తనకేం లాభం ? ధనవంతులను లాభం, ధనవంతుల కోసం తనెందుకీ హత్యలు చెయ్యాలి? ఈ అమాయకపు కార్మికుల నెత్తురు తనెందుకు కార్చాలి ?”

మంచంమీద కూర్చున్న పోలీసు రామయ్యకి ఇంట్లో వుండబుద్ధి పుట్టలేదు. ఒక్కసారి బయటకు వెళ్ళాలనిపించింది. కాని లేవలేకపోయాడు....

కార్మికులు ఏం చేస్తుంటారు ! సమ్మె ఏమయిందో! పాపం తాను అకారణంగా చంపాడే వాళ్ళ వాళ్ళ భార్యలూ, భర్తలూ .. వాళ్ళకి పసిపిల్లలుకూడా వుండి వుంటారు.

అతని తనలో “అమ్మా! అమ్మా” అనే ఏడుపులు పనిపించినై. భార్యలు ... భర్తలు ... తల్లులు... పసిపిల్లలు గుండెలు పగిలేటటు గీపెడుతున్నారు, ఆ మోత భరించలేకపోయాడు పోలీసు రామయ్య. పట్టబలవంతాన మంచం మీదనుంచి లేచాడు.

“ఎక్కడికి” భార్య అడిగింది.

“ఇక్కడికే” — అన్నాడు పోలీసురామయ్య.

“అసలే ఓపికలేదు” — అన్నది భార్య.

“ఇప్పుడే వస్తా” — అన్నాడు పోలీసురామయ్య.

“కూలివాళ్లు కోపంగా వున్నారు” అన్నది భార్య.

ఎందుకూ ? ఎవరిమీద ? తనమీదేనా ? ఉండదూ మరి ! వాళ్లు చెప్తున్నా వినక సూపరింటెండెంటు ఆర్డరు ఇవ్వనే ఇచ్చాడని టపటప తుపాకీ పేల్చాడే ! పదిమందిని తన పొట్టను పెట్టుకున్నాడే, కోపంగా ఉందంటే ఉండదూ మరి ? అయినా తనకేం భయం ? ఒకసారిచూచి....

పోలీసు రామయ్య నడవలేక తూలిపడ్డాడు. నెమ్మదిగా లేపి మళ్ళీ పడుకోబెట్టింది భార్య. ఘం, ధాం, ధాం... మళ్ళీ తలలో తుపాకులు పేలిన మోత, కేకలు, ఏడ్పులు, బొబ్బలు, బిక్క మొహాలు, తిండిలేక పాలిపోయిన మొహాలు, రక్తంతో తడిసిన మొహాలు — ఒకదాని తర్వాత ఒకటి కనిపించినై.

ఒక కార్మిక స్త్రీ చంటిబిడ్డ నెత్తుకొని, “బిడ్డకి పాల్లేవు” అని ఏడుస్తూంది. ఒక ధనవంతుడు “రక్తం తాగించు” అంటున్నాడు.

ఒక కార్మికుడు “ఆకలి” అంటున్నాడు. ఒక ధనవంతుడు “దాహందాహం” అని కేకలు వేస్తున్నాడు.

ఒక కార్మిక స్త్రీ “మనం అంతా కూటికి లేనివాళ్లమే

అన్నా, మమ్మల్ని చంపుతావా ?” అంటూ వుంది.
సూపరింటెండెంట్ “ఫైర్” అంటున్నాడు.

తను తుపాకి తీసుకొని ముందు నిలబడ్డాడు. కార్మికులు తనకు ఎదురుగా నిలబడ్డారు. ఎదురుగా నిలబడ్డ వాళ్ళ మొహాలు చూస్తుంటే తన తండ్రి జ్ఞాపకం వచ్చాడు. తన తండ్రి ఫ్యాక్టరీలో కూలివాడుగా పనిచేశాడు. కూలి చేసుకుంటూ కుటుంబాన్ని పోషించాడు. జీతం చాలక ఎన్ని బాధలు పడేవాడు; తన తల్లి యెందుకు మరణించింది. పేదరికం పేదరికమే: ఎవ్వరినైనా ఒకేవిధంగా పీల్చి పిప్పి చేస్తుంది.

మరి తనెందుకు చంపాలి ఈ బీదవాళ్ళని ? ఆకలి అవటం తప్పా; ఎవరికై తేమాత్రం ఆకలి తీరొద్దూ? యుద్ధం వచ్చినాక లక్షలు లక్షలు గడించారే ఈ ఫ్యాక్టరీ యజమానులు. కూలివాళ్ళకు ఒక రూపాయి ఎక్కువ చెయ్యమంటే ఎందుకు చెయ్యరు; సంపాదించేదేమో వాళ్ళవల్లడబ్బు ఇవ్వొచ్చేటప్పటికి పోలీసువాళ్ళని పిలుస్తారు. తన కేంబ్రే ! తనెందుకు వొడిగట్టాలి ఈ పాపానికి ! తోటి బీదవాళ్ళని తనెందుకు చంపాలి ?

“చంపను, చంపను” అంటూ మళ్ళీ మంచంలో లేచి కూర్చున్నాడు రామయ్య.

“పడుకో” అని పడుకోబెట్టింది భార్య.

“వాళ్ళు మావాళ్ళే ! వాళ్ళూ, నేనూ ఒకటే !”

“వైద్యుడు మాట్లాడవద్దన్నాడు” అన్నది భార్య.

“బీదవాళ్లంతా ఒకటి” అన్నాడు పోలీసురామయ్య.

“ఎందుకోపూ !” ప్రార్థించింది భార్య.

“నేను చంపను — చంపను” అన్నాడు పోలీసు
రామయ్య.

ఏమన్నాకానీ తాను బీదవాళ్లమీద తుపాకీ పేల్చాడు.
పేల్చకుండా అలాగే నిలబడ్డాడు. కార్మికులంతా తన
చుట్టూ పోగవుతారు. వాళ్ల కళ్లు సంతోషంతో మెరిసి
పోతుంటే. తనని కృతజ్ఞతతో కావలించుకుంటారు. అబ్బా....
వాళ్ల శరీరస్పర్శ ఎంత ఆనందాన్నిస్తుంది. ఎన్నడో మరణిం
చిన తన తల్లి కావలించుకున్నట్టు వుంటుంది. అప్పుడు
ఎందుకు వుండదు?

సూపరింటెండెంటుకు ఎంతకోపం వస్తుందని! ఆయ
నకి వాళ్లు మండిపోతుంది. తనని కోరచూపులు చూస్తాడు.

‘పోలీసు రామయ్య కార్మికుల్లో కలిసిపోయాడు’
అనుకుంటాడు. అనుకొనీ, అనుకుంటే తనకేం? తనమీదికే
తుపాకీ గురిపెడుతున్నాడు సూపరింటెండెంటు. కాలుస్తు
న్నాడు. కాల్చుకొనీ, గుండు దొక్కలో దూరింది.
దూరనీ... “అబ్బా” అని మూలిగాడు మంచంలో వున్న
పోలీసు రామయ్య.

“నొప్పా?” అడిగింది భార్య.

“అయితే ఏం” అన్నాడు పోలీసు రామయ్య.

“ఎక్కడ?” అడిగింది భార్య.

బీదవాళ్ళ అంతా ఒకటి

పోలీసు రామయ్య జవాబు చెప్పలేదు. మాట్లాడకుండా పడుకున్నాడు.... ధాం, ధాం, ధాం,... మళ్ళీ తలలో తుపాకీ మోతలూ, కేకలూ, బొబ్బలూ, ఏడ్పులూ, కార్మికుల దీనవదనాలు ఒకదాని తర్వాత ఒకటి కనిపిస్తున్నాయి.

“అన్నా!”

“మనం అంతా బీదవాళ్ళం.”

“మనం అంతా ఒకటి”

“ధనవంతులపక్క జేరతావా?”

“నీకేమొస్తుంది?”

“చంపుతావా? మమ్మల్ని చంపుతావా అన్నా?”

“చంపను.... చంపను.... ఏమన్నా కానీ” అన్నాడు

మంచంలోవున్న పోలీసు రామయ్య. అతని భార్య కన్నీరు మున్నీరుగా ఏడ్చింది.

డాక్టర్‌రాచ్చి పరీక్ష చేశాడు పోలీసు రామయ్యని.

“ఎక్కడ నొప్పి?” అడిగాడు.

“డొక్కలో” అన్నాడు రామయ్య.

డాక్టరు పరీక్ష చేసి “ఏమీలేదు” అన్నాడు.

“అయితే గుండెల్లో” అన్నాడు పోలీసు రామయ్య.

డాక్టరు పరీక్ష చేసి “ఏమీలేదు” అన్నాడు.

“అయితే రెక్కల్లో” అన్నాడు పోలీసు రామయ్య.

డాక్టరు పరీక్ష చేసి, “అబ్బే! పూరికే భయపడు

తున్నావు. నీకేజబ్బా లేదు” అన్నాడు.

“లేకపోవటం ఏమిటి?” అన్నాడు పోలీసురామయ్య కోసంగా. డాక్టరు అతని మాటలను వినిపించుకోలేదు. వెళ్ళి పోతూ, “మనోవ్యాధి, అంతకుంటే ఏమీలేదు” అతని భార్యకు చెప్పాడు.

ధాం... ధాం .. ధాం ... పోలీసు రామయ్య తలలో తుపాకులు పేలుతున్నాయి. కేకలూ, బొబ్బలూ, ఏడ్పులూ, వినబడుతున్నాయి. కార్మికుల దీనవదనాలు వరుసగా కని పిస్తున్నయ్.

“అన్నా నన్నెందుకు చంపావు?”

“నేను నీకేం అపకారం చేశాను?”

“అంతా బీదవాళ్ళమే, మమ్మల్నా చంపాల్సింది?”

“రామయ్యన్నా ఇది నీకు ధర్మమా?”

“మేం అందరి బీదవాళ్ళకోసం పోరాడుతున్నాం?”

“రామయ్యన్నా మనం అంతా ఒకటి. మమ్మల్ని చంపకు”

“చంపను చంపను” అని లేచి కూర్చున్నాడు పోలీసురామయ్య. “ఇప్పుడు తుమించండి తుమించండి.... ఏమన్నా కానీ చంపను... మీరూ, నేనూ ఒకటి... అంతా బీదవాళ్ళం...” అన్నాడు పోలీసురామయ్య.

పోలీసురామయ్య పక్కనకు వెళ్ళిపోయింది. ఇప్పుడు అతని తలలో తుపాకులు పేలుతున్నాయి కేకలూ, బొబ్బలూ లేవు. “కార్మికుల గాతాలు విశా... వాళ్ళకోసం ప్రాణాలు అర్పిస్తాను” అనుకున్నాడు పోలీసురామయ్య...

గోడ మీది మూడో వాడు

ఖాసింఖాను, శీతారామయ్య బాల్య స్నేహితులు. వాళ్ళ ఇల్లు ఒకదాని ప్రక్కన ఒకటియున్నా, ఆ ఇళ్ళ మధ్య గోడ వుంది. రాకపోకలు వీలుగా వుంటుందనే వుద్దేశంతో ఆ గోడ బద్దలు గొట్టించి, దారి పెట్టించుకున్నారు. ఈ పని వాళ్ళ భార్యల వొత్తిడివల్ల జరిగింది.

పనిపాటలు త్వరగా పూర్తిచేసుకొని, వాళ్ళిద్దరి భార్యలూ ఆ దారిలో కూర్చొని, కబుర్లు చెప్పుకుంటూ వుండేవారు. వాళ్ళిద్దరికీ చాలా స్నేహం. ఒకరి కష్టసుఖాలు ఒకరు చెప్పుకుంటూ, రెండోవారివల్ల ఉపశాంతి పొందుతూ వుండేవాళ్ళు. కూరలు వండటం, పిండివంటలు చెయ్యటం దగ్గర్నుంచీ ఒకరి సలహా ఒకరు తీసుకుంటూ వుండేవారు.

ఖాసింఖానుకి ఒక కొడుకూ, శీతారామయ్యకి ఒక కూతురు వుంది. వాళ్ళిద్దరూ ఎప్పుడూ ఆ దారిలో కూర్చొని ఆడుకుంటూ వుండేవారు.

ఖాసింఖాను భార్యకి శీతారామయ్య కూతురంటే చాలా ముద్దు. ఎప్పుడూ తన యింట్లోనే ఉంచుకొనేది. ఆ పిల్ల ఒక్క ఊణం కనిపించకపోతే, “నాకోడలేదీ” అంటూ వెతుక్కుంటూ శీతారామయ్య ఇంటికి వచ్చేది.

“నీ అత్త వచ్చిందే !” అని పిలిచేది కూతుర్ని, శీతారామయ్య భార్య.

ఆ పిల్ల ఎక్కడున్నా, అత్తపేరు వినేటప్పటికి, విప్పారిన మొహంతో రెక్కలు కట్టుకొచ్చి వాలేది. ఆ పిల్లకి ఖాసింఖాన్ ఇంట్లోవుండే రొట్టెలూ, కేకులూ అంటే ఇష్టం. ఖాసింఖాన్ కొడుక్కి శీతారామయ్య ఇంట్లోదొరికే మీగడ పెరుగంటే ఇష్టం. ఒక్క పిల్లలకేకాదు: పెద్దవాళ్ళకుకూడా అంతే. అందుకని మధ్యదారిగుండా, వీళ్ళ రొట్టెలూ, కేకులూ వాళ్ళ ఇంటికి, వాళ్ళ మీగడ పెరుగు వీళ్ళ ఇంటికి ఎప్పుడూ రవాణా అవుతుండేవి. ఈ రెండు కుటుంబాలూ ఇంత అన్యోన్యంగా వుంటున్నట్లు, ఒకరు మహమ్మదీయులూ. ఒకరు హిందువులూ అయినా వాళ్ళ ఆచార వ్యవహారాల్లో చాలా సామ్యత ఏర్పడింది. ఒకరి సాంప్రదాయాలు ఒకరు సానుభూతితో చూడటం అలవడింది.

కాని రోజులు ఎప్పుడూ ఒక విధంగా గడవ్వు. భాగతదేశంలో, ఇతరత్రా జరుగుతున్న మత కలహాలు నెమ్మదిగా ఆ గ్రామానికూడా పాకినై. అంతకుముందు సోదరులకుమల్లే కలిసి మెలిసి వుంటున్న హిందువులూ, మహమ్మదీయులూ, ఒకరి నొకరు అనుమానించుకోవటం, అసహ్యించుకోవటం మొదలుపెట్టారు. ప్రజలు భయోత్పాతులై, మతి భ్రమించినట్లు ప్రవర్తిస్తున్నారు.

మొదట్లో ఖాసింఖానూ, శీతారామయ్యూ, మతకలహం తమ గ్రామం ప్రవేశించకుండా చెయ్యటానికి ప్రయత్నించారు గాని, వాళ్ళవల్ల అవలేదు. కనుక కన్ను తెరిచేటప్పటికి మానవ స్వభావం, వాళ్ళ కళ్ళముందే

విచిత్రంగా మారిపోయింది. మానవుల్లో పశులక్షణాలు అగ్రస్థానం వహించినై. అంతకిముందు తమ మాటను ఆజ్ఞగా శిరసావహించే వాళ్లు ఇప్పుడు తృణప్రాయంగా తోసివేస్తున్నారు. చెల్లాచెదురుగా హత్యలు జరుగుతున్నై. పొలంలో పనిచేసుకుంటున్న ఒక హిందువుని మహమ్మదీయులు పొడిచారు. కూలికి వెడుతున్న ఒక బీద మహమ్మదీయుని హిందువులు నరికారు. ఈ హత్యలతో ఊరంతా అట్టు వుడికినట్లు వుడికిపోయింది. ప్రాణమానాలకు రక్షణ అనేది లేకుండాపోయింది. ఈ సాకు తీసుకుని “శాంతి నెల కొల్పడం” అనే మిషన్, ఇంగ్లీషువాడు సైన్యసమేతంగా వచ్చి, ఆ గ్రామంలో తిష్ట వేశాడు. తమలోతాము కల హించుకోవటంవల్ల, మూడోవాడొకడు ఆ గ్రామంలో అడుగుపెట్టడానికి వీలయింది.

వొచ్చిరాగానే ఇంగ్లీషువాడు, గ్రామంలోవున్న హిందువుల్ని, మహమ్మదీయుల్ని పిలిపించి మాట్లాడాడు. మహమ్మదీయులతో ఏం మాట్లాడాడో హిందువులకు తెలియదు. హిందువులతో ఏం మాట్లాడాడో మహమ్మదీయులకు తెలియదు. కాని అరిసు మాట్లాడిన తర్వాత హిందువులూ, మహమ్మదీయులూ కూడా ఎవరికివారు, “ఇంగ్లీషువాడు మాన పక్కే” అనే ధీమాతో విజృంభించారు.

ఈ విజృంభణ అప్పటివరకూ హిందూ, మహమ్మదీయ సఖ్యతకోసం ప్రయత్నిస్తున్న ఖాసింఖాన్ని, శీతా రామయ్యనీకూడా విడదీసింది. మహమ్మదీయులు విజృం

భించడానికి ఖాసింఖాన్ సహాయం వుందని శీతారామయ్య, హొంగు నెలు నిజ్జభించడానికి శీతారామయ్య దోహదం లేకపోవడం ఖాసింఖానూ ఊహించుకొని మనస్పర్థలు పెంచుకొన్నారు.

ఇంగ్లీషువాడు ఇది కనిపెట్టి ఖాసింఖాన్నీ, శీతారామయ్యనీ వేరువేరుగా పిలిపించి మాట్లాడాడు. శీతారామయ్యతో “ఖాసింఖాన్ని నీవు నమ్ముతున్నావు. అతను నీకు ద్రోహంచెయ్యాలని చూస్తున్నాడు. ఊరు మాటుమణిగిం తప్పు మీ ఇంటిమీదకు వచ్చి పడదాం అని చూస్తున్నావా? జాగ్రత్త” అని శీతారామయ్యని హెచ్చరించాడు.

ఈమాట వినేటప్పటికి శీతారామయ్యకు చాలా కోపం వచ్చింది. హృదయం ఉడికిపోయింది. ఖాసింఖాన్ చర్యలు ఇటీవల అనుమానాస్పదంగావున్నా - తనకేద్రోహం చెయ్యటానికి పూనుకుంటాడని అతడెప్పుడూ అనుకోలేదు. నిజంగా మహమ్మదీయుల్ని నమ్మగూడదు అనుకున్నాడు. తగుమాత్రం జాగ్రత్తలో వుండాలని నిశ్చయించుకున్నాడు. ఇంటికి వెళ్ళి వెళ్ళటంతోనే తాపీవాళ్ళని పిలిపించి ఖాసింఖాన్ ఇంటికి తన ఇంటికి మధ్యవున్న దారి పూడ్చించి వేశాడు. ఈ సంగతి ఇంగ్లీషువాడు తెలుసుకొని ఖాసింఖాన్ని పిలిపించి “నువ్వు వొట్టి అమాయకుడివి. కాకపోతే శీతారామయ్యతో నీకు ఎట్లా పొత్తు కుదురుతుంది? నీ వాసనే తగలకూడదని, మీ ఇళ్ళమధ్య గోడ కట్టించాడటగా” అన్నాడు.

గోడ మీది మూడో వాడు

ఈ మాటలకు ఖాసింఖాన్ ఉగ్రుడైపోయాడు. తను ఎంతో సోదర భావంతో ఉంటున్నాడే: దానికి ప్రతిఫలం ఇదా! ఈ హిందువులను నమ్మకూడదు, తన జాగ్రత్తలో తానుండాని అనుకున్నాడు. ఇంటికి వెళ్లి వెళ్లడంతోనే, తాపీ పనివాళ్లను పిలిపించి శీతారామయ్య కట్టించిన గోడకు సిమెంటు పూత వేయించాడు.

అప్పటినుంచీ ఈ ఇంట్లో కేకులు ఆ యింట్లోకీ, ఆ యింట్లో మీగడ ఈ ఇంట్లోకి వెళ్లటంలేదు. వాళ్ల కేకులు వాళ్లే తినేవారు; వీళ్ల మీగడ పెరుగు వీళ్లే తినేవారు.

“ప్రాణానికి హాయిగావుంది. ఏచీకూ చింతా లేకుండా ఎనరిబ్రతుకు వాళ్ళ మేబ్రతుకు చున్నాం” అనుకున్నారు ఇద్దరూ.

కాని కొన్ని రోజులు గడిచేటప్పటికి ఈ బ్రతుకు దుర్భరం అనిపించింది. ఇద్దరి భార్యలూ ఏపనిచెయ్యకుండా ఏదో పోగొట్టుకున్న వాళ్లమళ్లీ అస్తమానం దిగులుగా కూర్చునేవాళ్లు. పిల్లలకు ఒకవోట కాలు నిలిచేసకాదు. దేనికోసమో వెతుక్కుంటున్నట్లు ఇల్లంతా తిరుగుతుండే వాళ్లు బిక్క మొహాలు పెట్టుకుని.

వీటన్నిటికంటే మరొక్కటి పెద్దబాధ అయిపోయింది అవతల ఏం జరుగుతూవుందో ఇవతలవాళ్లకు తెలియదు! ఇవతల ఏం జరుగుతూవుందీ అవతలవాళ్లకి తెలియదు. అవతల వాళ్లు తనమీద ఏవో కుట్రలు పన్నుతూవుంటారని ఎవరికివాళ్లు అనుమానపడటం మొదలుపెట్టారు. ఏక్షణం వొచ్చి అవతలవాళ్లు మీదపడతారో అని ఎవ్వరికి వాళ్లు

కళ్ళలో వొత్తులు పెట్టుకొని కాపలా కూర్చునేవారు. ఈ అనుమానం కలిగినప్పటినుంచీ ఖాసింఖాన్ శీతారామయ్యకుగానీ సరిగానిదలేదు, తిండిలేక, మంచాన్నికి తాగిపోలేదు.

ఈ బాధ భరించలేక ఒకరికి తెలియకుండా ఒకరు వెళ్ళి ఇంగ్లీషువాడి సహాయం కోరారు.

“ఖాసింఖాన్ సంగతి తమకు తెలుసు తమరి సహాయం లేకపోతే మేం బ్రతకలేం అన్నాడు” శీతారామయ్య

“నేను ఉండగా నీ కేంపరనా లేదు” అన్నాడు ఇంగ్లీషువాడు.

శీతారామయ్య వెళ్ళిపోగానే ఖాసింఖాన్ వచ్చాడు.

“శీతారామయ్య సంగతి మీకు తెలుసు.

ఈ సందర్భంలో మీ రక్షణ అనసరం” అన్నాడు ఖాసింఖాన్.

“నా కన్నీ తెలుసు, నేను వుండగా, నీ కేమీ పరవా లేదు అన్నాడు ఇంగ్లీషువాడు.

తెల్లవారేటప్పటికి తుపాకీ భుజాన పెట్టుకొని శీతారామయ్య ఖాసింఖాన్ ల ఇళ్ళమధ్య వున్న గోడమీద నిలబడి కాపలా కాస్తున్నాడు ఇంగ్లీషువాడు.

ఆ ఇంగ్లీషువాణ్ని చూచి, “ఖాసింఖాన్ రోగం కుదిర్చాను” అనుకున్నాడు శీతారామయ్య. “శీతారామయ్య రోగం కుదిర్చాను” అనుకున్నాడు ఖాసింఖాన్. ఎవరికి వాళ్ళ ఇంగ్లీషువాడు తన వద్ద వున్నాడని వచ్చాడనుకున్నారు సంతోషించారు.

ఇంగ్లీషువాడు అస్తమానం ఆ గోడమీదే తుపాకి భుజాన పెట్టుకొని నుంచొని కావలా కాస్తుండేవాడు. ఒకప్పుడు తుపాకి ఖాసింఖాన్ ఇంటివైపు గురిపెట్టేవాడు— అప్పుడు శీతారామయ్య సంతోషించేవాడు. ఒకప్పుడు శీతారామయ్య ఇంటిమీదకు తుపాకీ గురిపెట్టేవాడు—అప్పుడు ఖాసింఖాన్ సంతోషించేవాడు.

తన కర్తవ్యం ఈవిధంగా నిర్వర్తిస్తూ ఒక రోజు అతను, “నేను ఇరవైనాలుగు గంటలూ మీ పనిలోనే చేరి వుంటున్నాను. నాకు ఎండ తగలకుండా నా నెత్తిమీద గొడుగు కట్టించవలసిన బాధ్యత మీ మీద వుంది” అని చెప్పాడు. ఈ కోర్కె ఖాసింఖానుకీ, శీతారామయ్యకీ న్యాయంగానే తోచింది. నేను కట్టిస్తానంటే నేను కట్టిస్తానని పోటీపడి ఓణంమీద ఇంగ్లీషువాడికి తగలకుండా గొడుగు కట్టించారు.

“నేను మీ పనిలో వుంటున్నాను గనక నాకు భోజన సదుపాయాలు మీరే చెయ్యాలి” అన్నాడు గోడమీద ఇంగ్లీషువాడు. ఈ కోర్కె కూడా వాళ్ళకి న్యాయంగానే కనిపించింది. ఆ రోజు మొదలు ఖాసింఖాను ఇంట్లోవున్న కేకులూ, శీతారామయ్య ఇంట్లోవున్న మిగడపెరుగూ గోడమీదవున్న ఇంగ్లీషువాడే తినేసేవాడు.

ఆంతటితో తృప్తిపడితే అదొక రకంగా వుండేదేమో కాని ఇంగ్లీషువాడికి తృప్తి అనేది లేదు వాళ్ళ కుటుంబ వ్యవహారాల్లోకూడా జోక్యం కలుగజేసుకోవటం మొదలు

పెట్టాడు. “మీ భార్యలు వెనకపక్కనే వుండాలి.” “నాకు గాలి రావటానికి ఈ గోడలు పడగొట్టాలి” “మీరు దొడ్డిదారినే నడవాలి” “మీరు నాకు యిష్టమైన కూరలే తినాలి.” “నాకు ఇష్టమైన అన్నమే వండాలి” నాకు ఇష్టమైన దుస్తులే ధరించాలి.”

ఇవన్నీ భరించారు ఖాసింఖాను, శీతారామయ్య. అతను తమకు రక్షణ యిస్తున్నాడు. అహోరాత్రులు తమ కోసం కష్టపడుతున్నాడు. ఏవో కొన్ని ఇబ్బందులు సహించకపోతే ఎట్లా? అనుకున్నారు.

కాని ఒక విషయంమాత్రం వాళ్ళు భరించలేక పోయారు. గోడమీద వున్న ఇంగ్లీషువాడి మెప్పు పొందాలని,మంచిమంచి భోజనపదార్థాలన్నీ అతనికి పెడుతున్నారు. కేకులూ, మీగడ పెరుశూ అతనికే పెడుతున్నారు. పిల్లలు ఆశాపాత్రంగా చూస్తువున్నా వాళ్ళని గూడా లెక్కచేయకుండా తాము అర్ధాకలితో వుంటూ అంతా ఇంగ్లీషువాడికి ముట్టజెపుతున్నారు. అతను కేకు ముక్కపెట్టి, మీగడ రుచి చూపించి మాయజేసి తమ పిల్లలను తమకు కాకుండా చెయ్యటానికి ప్రయత్నిస్తున్నాడు.

పిల్లలను దగ్గరకు తీసి యిలా చెప్పేవాడు,

“మీ తండ్రులు అసమర్థులు”

“మీకు చిరుతిండి పెట్టరు”

“మమ్మల్ని నమ్ముకుంటే...”

ఖాసింఖాను ఎన్నయినా ఓర్చాడుగాని తన పిల్ల

వాని మనస్సులోకి విషం ఎక్కుతుంటే చూచి ఓర్చలేక పోయాడు. ఈ బ్రతుకు బ్రతికిందానికంటే మరణించటమే మేలు అనుకున్నాడు. తను ఏమైనా ఇబ్బందిలేదు. కాని తన కొడుకు పాడవటం మాత్రం సహించగూడదు అనుకున్నాడు. ఈ ఇంగ్లీషువాడిచ్చే రక్షణకంటే మరణమే మేలు.

ఆ రాత్రి అందరినీ పడుకోనిచ్చి, తాను లేచాడు. గడ్డపలుగు తీసుకొని గోడదగ్గరకు వెళ్ళాడు. ఇంగ్లీషువాడు తుపాకి భుజాన పెట్టుకొని గోడమీద నుంచొని వున్నాడు. కాని ఖాసింఖాన్ని చూడలేదు. ఖాసింఖాన్ కళ్ళు మూసుకొని ఆ గోడని పలుగుతో ముక్కలు ముక్కలుగా బ్రద్దలు కొట్టాడు. గోడమీదవున్న ఇంగ్లీషువాడు గోడతో పాటు గభాలున కూలబడ్డాడు.

గోడకు మామూలుదారి ఏర్పడింది. అవతలప్రక్క మరొక పలుగు చేత్తో పట్టుకొని నిలబడి వున్నాడు శీతా రామయ్య. అతనూ గోడ పగలగొట్టే ప్రయత్నంలోనే వున్నాడని గ్రహించాడు ఖాసింఖాన్.

ఇద్దరూ అప్రయత్నంగా ఒకరినొకరు కౌగలించుకొని ఆనందాశ్రువులు రాలార్చారు. కాళ్లదగ్గర ఇంగ్లీషువాడు పడివున్నాడు. లేచే స్థితిలో లేడు. అప్పుడు వాళ్ళకి తెలిసింది—తామిద్దరూ కలిస్తే ఇంగ్లీషువాడి దేమీ లేదనీ, కలవనంతకాలం అంతా ఇంగ్లీషువాడి దననీ !

గోపీచంద్ కథలు

గోపీచంద్ కథల్లోని వస్తు వెప్పుడూ ప్రగతిశీలంగా వర్తమాన, సాంఘిక, ఆర్థికవ్యవస్థలలోని మురికి కూపాల్ని బహిరంగపరిచేదిగా వుంటుంది. ఇందుక్కారణం ఆయన విప్లవాత్మకమైన భావసంపద, హేతుబద్ధమైన శాస్త్రీయ విజ్ఞానం. ప్రతి కథలోనూ మూఢాచారాలు, హేతువాదానికి దూరమైన విషయాలు, ఆయన వ్యంగ్యం తాకిడికి నుసి అయిపోతాయి.

పాత్రపోషణలో సునిశితమైన, సూక్ష్మమైన మనస్తత్వశాస్త్ర పారీణత చూపెడతాడు. ప్రతికథామనలో జిజ్ఞాస, చైతన్యం కలిగిస్తుందంటే అందుకు వస్తువు కారణం.

“కళకోసం కళ” అనే వాదాన్ని అంగీకరించడు. “కళకు ప్రయోజనం వుండాలనీ, ఆ ప్రయోజనం సంఘానికే శ్రేయస్సు కుచ్చిదిగా వుండాలనీ, రచయిత రచనావిశేషం ఆ ప్రయోజనాన్ని సాదించటానికి వుపయోగపడాలనీ”. “సంఘంలోజరిగే సంఘటనకు ప్రయోజనం కలిపి రచయిత చదువరులకు సక్రమమైన దృష్టి కలిగించాలి”. అనీ ఆయన సిద్ధాంతం.